

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΒ΄

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ Ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Ἐκαστὸν ἔτος καὶ εἶνε ἑτήσια. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

2 Νοεμβρίου 1886

ΕΙΣ ΤΟΥ ΟΦΘΑΛΜΙΑΤΡΟΥ

Αιτήγημα

Εἶχε σχεδὸν κενωθῆ ἡ τραπεζαρία τοῦ ἱατροῦ, ὅπου οἱ πελάται ἐπερίμενον τὴν σειρὰν των. Ἦτο ἡ ἑνδεκάτη πρὸ μεσημβρίας, ἐδέχετο δὲ καθ' ἑκάστην, ἀπὸ τῆς ἐνάτης μέχρι τῆς ἑνδεκάτης καὶ ἡμισείας. Τὸ πρῶν εἰσγάζετο εἰς τὸ Νοσοκομεῖον, μετὰ δὲ μεσημβρίαν ἐπισκέπτετο τοὺς ἀσθενεῖς του κατ' οἶκον. Ἡ πελατεία του ἦτο πολυάριθμος, οὐδὲ περιωρίζετο μεταξύ τῶν κατοίκων μόνον τῆς πρωτεύουσας, καθότι τὸ ὄνομά του, ὡς ἀρίστου ὀφθαλμιατροῦ, ἦτο γνωστὸν καὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Οἱ ἀσθενεῖς συνέρρεον πρὸς αὐτὸν πανταχόθεν, διὸ καὶ οἱ ἐρχόμενοι πρὸς ἐπίσκεψίν του ἐφρόντιζον νὰ ἔλθωσιν ἑνωρίς, διὰ νὰ καταλάβωσιν ὅσον ἔνεστι καλλιτέραν σειρὰν ἑκάστος. Σπανιώτατον ἦτο νὰ ἔλθῃ τις μετὰ τὰς ἑνδεκά. Ὡστε καὶ ἡ μαγεύρισα, ἣτις ἀπὸ τὸ εἰς τὴν αὐτὴν κείμενον μαγειρεῖον ἤνοιγε διὰ σχοινίου τὴν ἐξω θύραν καὶ εἰδείκνυεν εἰς τοὺς μὴ εἰδότας τὴν εἴσοδον τοῦ οἰκήματος, — ἄντικρυ τοῦ μαγειρείου, — καὶ τὴν τραπεζαρίαν, — δεξιὰ τῆς εἰσόδου, εἰς τὸ ἰσόγειον, — ἔπαυε κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἑνασχολουμένη εἰς τὰ τῆς ὑποδοχῆς τῶν πελατῶν καὶ ἐπεδίθετο ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν προετοιμασίαν τοῦ προγεύματος.

Ἐμενον εἰσέτι περιμένοντες νὰ ἴδωσι τὸν ἱατρὸν τρεῖς πελάται, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τέσσαρες: Μία κυρία κομψή μὲ τὴν μικρὰν θυγατέρα της, ἔχουσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς δεμένους μὲ λευκὸν ἐπίδεσμον, — εἰς κύριος μεσόκοπος φέρων ὀμματουῶλια ἀλλ' ὑγιῆς ἄλλως τοὺς ὀφθαλμοὺς, κατὰ τὸ φαινόμενον τοῦλάχιστον, — καὶ εἰς νέος.

Ὁ νέος ἦτο φοιτητῆς τῆς φιλολογίας, προπαρασκευαζόμενος διὰ τὰς ἐξετάσεις του. Ἐπίνει ὁ δυστυχῆς καὶ ἐκράτει διαρκῶς τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὀφθαλμοῦ του. Ἦτο ἡ σειρά του ἡδὴ καὶ ἐπερίμενε μετὰ προφανοῦς ἀνυπομονησίας, ὄρθιος, προσηλῶν τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν εἰς τὴν θύραν τοῦ δωματίου τοῦ ὀφθαλμιατροῦ.

Ὁ μεσόκοπος ἦτο ἐπαρχος Θήρας. Ἐπαφελούμενος τῆς εἰς Ἀθήνας διαμονῆς του ἦλθε νὰ συμβουλευθῆ τὸν ἱατρὸν, δωρεάν, (διότι τὸν εἶχε

συμβουλευθῆ πρὸ ἐνός ἡδὴ ἔτους ἐπὶ πληρωμῇ,) ἐὰν δὲν ἦτο καλὸν νὰ προμηθευθῆ δυνατώτερα ὀμματουῶλια.

Ὁ ἄνθρωπος εἶχε διάθεσιν νὰ συνάψῃ ὁμιλίαν μετὰ τῶν εὕρισκομένων εἰς τὴν τραπεζαρίαν, διὰ νὰ παρέλθῃ εὐκολώτερον οὕτω ἡ ὥρα, ἀλλ' αἱ πρὸς τοῦτο ἀπόπειραί του ἐναυάγησαν. Ὁ φοιτητῆς ἀπεκρίθη πολὺ λακωνικῶς, ἴσως μάλιστα ὀλίγον ἀποτόμως, εἰς τὴν ἐρώτησίν του ἐὰν πονῆ κατὰ συνέπειαν τῆς πολλῆς μελέτης. Ἡ δὲ κυρία, προσποιηθεῖσα ὅτι δὲν ἤκουσε φράσιν του ἐγκωμιστικὴν διὰ τὴν ὑπομονὴν τοῦ κορασίου, ἐξηκολούθει συνδιαλεγομένη μὲ τὴν μικρὰν της, ἀλλὰ τόσο ἡσύχως, ὥστε μόλις ἤκούετο ὁ ψιθυρισμὸς των.

Ἀπελπισθεὶς ὁ ἐπαρχος ἐβύθησε τὴν χεῖρα εἰς τὸν κόλπον του καὶ ἐκλέξας διὰ τῆς ἀφῆς μεταξὺ πολλῶν καὶ διαφόρων ἐγγράφων, ἐξήγαγε τὴν Ἐφημερίδα τῆς Θήρας, πρὸ ἡμερῶν ληφθεῖσαν, καὶ ἤρχισε ν' ἀναγινώσκῃ τὸ κύριον ἄρθρον, μολονότι τὸ ἐγνώριζε πλέον ἐκ στήθους, λυπούμενος ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ τὸ ἀναγνώσῃ ὑψηλῇ τῇ φωνῇ, εἰς ἐπήκουον τοῦ φοιτητοῦ καὶ τῆς κομψῆς κυρίας.

Ἴδου τί ἔλεγε τὸ ἄρθρον :

«Ὁ Κοσ ἐπαρχος ἀνεχώρησε προχθὲς δι' Ἀθῆνας. Εὐχόμεθα νὰ ἴδωμεν αὐτὸν προσεχῶς ἐπαυκακάμπτοντα, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς νήσου. Καὶ ὅμως μετὰ λύπης, ὑπαγορευομένης (τὸ ἠμολογοῦμεν) ἐξ αἰσθημάτων ἐγώιστικῶν, ἀναγράφομεν, κατὰ δημοσιογραφικὸν καθῆκον, τὴν ἐπ' ἐσχάτοις διαδοθεῖσαν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ φήμην, ὅτι προσεκληθῆ ἀπὸ τῆς Κυβερνήσεως ὅπως διορισθῆ εἰς θέσιν ὑψηλῆν, ἀνταξίαν τῶν μεγάλων αὐτοῦ προσόντων.»

Σημειωτέον ὅτι ταῦτα πάντα ἀνακριθῆ. Πρῶτον οὐδεμία περὶ τοῦ ἐπάρχου Θήρας φήμη ἐκυκλοφόρησε ποτὲ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ. Δεύτερον, ὁ Κοσ ἐπαρχος δὲν προσεκληθῆ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλ' ἀπῆλθε δυνάμει ἀδείας μετὰ κόπου καὶ μόχθου ἀποκτηθείσης, λόγω δῆθεν ὑγείας. Τρίτον, οὐδαμῶς ἐπράκειτο περὶ προβιβασμοῦ, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας ὑπῆρχε φόβος περὶ παύσεως, καθόσον ὁ προστατεύων τὸν ἐπαρχον βουλευτῆς, δυσχεραστῆθεις ἐπὶ τῇ ἀρνήσει αἰτήσεων τὰς ὁποίας τὸ ὑπουργεῖον ἐχαρρακτήρισεν ὡς ὑπερβολικὰς,

διεπραγματεύετο τούς όρους τῆς μεταστάσεως του εἰς τὰς τάξεις τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Τοῦτο μαθὼν ὁ ἑπαρχος ἔδραμεν εἰς Ἀθήνας πρὸς εὐρεσιν ἄλλων στηριγμάτων, δυνάμει τῶν σχέσεων τῆς συζύγου του. Εὐτυχῶς εἰς τὸ μεταξύ ἡ ὑπόθεσις ἐσυμβιάσθη δι' ἀμοιβαίων παραχωρήσεων, καὶ ὁ μὲν βουλευτὴς ἐξηκολούθησε δίδων τὴν ψῆφόν του εἰς τὸ ὑπουργεῖον, διαμείνας οὕτω πιστὸς εἰς τὰς πολιτικὰς πεποιθήσεις καὶ εἰς τὰ πατριωτικὰ του αἰσθήματα, ὁ δ' ἑπαρχος καθουχάσας διὰ τὴν θέσιν του ἐφρόντιζε περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὀμματουαλιῶν του, δικαίων οὕτω καὶ τὴν ἄδειαν ἀπουσίας.

Ταῦτα ἐν παρενθέσει. Ἡ δ' ἐφημερίς ὡς ἐξῆς: «Χωρὶς ν' ἀδικήσωμεν τὸν ἄγνωστον διάδοχόν αὐτοῦ, δυνάμεθα νὰ ἐκφράσωμεν τὴν βαθεῖαν καὶ αὐλικρινῆ λύπην ἡμῶν ἐπὶ τῇ ἐπαπειλουμένῃ ἀπωλείᾳ τοιοῦτου ἐπάρχου. Ἡ ἐλπίς ἡμῶν εἶναι ὅτι ἐν τῇ ἀγάπῃ του πρὸς τὴν ἡμετέραν νῆσον, ἀγάπῃ τοσάκις ἐκδηλωθεῖσα, θ' ἀποποιηθῇ πάντα προβιβάσιμον ὅπως ἐξακολουθήσῃ παρῆχων διὰ τῆς πεφωτισμένης αὐτοῦ διοικήσεως ἐνεργείας τῇ ἡμετέρᾳ νήσῳ.»

Καὶ ἐξηκολούθει τὸ ἄρθρον ἀνυψοῦν διὰ πολλῶν δοτικῶν τὸν ἑπαρχὸν μέχρι τρίτου οὐρανοῦ! Ἐγνώριζεν οὗτος τὸν ἀρθρογράφον· ἦτο ἐξ ἀδελφῶν τῆς συζύγου του, διορισθεὶς διδάσκαλος εἰς τὸ σχολεῖον Θήρας, χάρις εἰς τὰς ἐνεργείας τοῦ προμνησθέντος βουλευτοῦ. Ἐγνώριζεν ὅτι τὰ γραφόμενά του οὔτε τὰ αἰσθήματα τῶν Θηραίων πιστῶς διηρμήνευον, οὔτε τὴν ἀλήθειαν μόνην καὶ πᾶσαν ἔλεγον. Οὐχ ἦττον ἐτέρπετο καὶ ἡγάλλια βλέπων τὸ ὄνομά του ἐξυμνούμενον διὰ τοῦ τύπου, ἐνῶ δὲ ἀνεγίνωσκε ἐσκέπτετο διὰ τίνων μέσων ἠδύνατο νὰ κατορθωθῇ ἡ ἀναδημοσίευσίς τοῦ ἄρθρου, ἔστω καὶ ἐν περιλήψει, εἰς ἐφημερίδα τινὰ τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἀνελογίζετο ὅποιαν ἐντύπωσιν ἤθελε τὸ φύλλον ἐκεῖνο τῆς πρωτεύουσας προσενηθεῖ εἰς Θήραν, ἰδίως εἰς τὸν δεῖνα καὶ τὸν τάδε, τοὺς ἡγέτας τοῦ ἀντιθέτου ἐκεῖ κόμματος.

— Ἀνεγίνωσκε λοιπόν, ἡ μᾶλλον εἰπεῖν ἔβλεπε τὴν Ἐφημερίδα του ὁ Κος ἑπαρχος, ἐνῶ ἡ κομψὴ κυρία καὶ τὸ θυγάτριόν της ἐψιθύριζον ἐρωταποκρίσεις, ὁ δὲ φοιτητὴς, ὄρθιος, ἐπερίμενε ν' ἀνοιχθῇ ἡ θύρα τοῦ ἱατροῦ.

Ἄκρα ἡσυχία ἐβασίλευεν ἐντὸς τῆς τραπεζαρίας.

Αἰφνης ἠκούσθη ἐξωθεν διάλογος ὁπωσοῦν ζωηρός. Κατ' ἀρχὰς ἡ συζήτησις ἐγένετο εἰς τὴν αὐλήν, παρὰ τὸ μαγειρεῖον, καὶ δὲν διεκρίνετο καλῶς τὸ ἀντικείμενόν της, ἀλλὰ βαθυμῶν τὰ πρόσωπα τοῦ διαλόγου ἐπλησίασαν εἰς τὴν εἴσοδον τῆς οἰκίας. Ἦκούοντο δύο φωναί, ἡ τῆς μαγειρίσσης καὶ ἄλλη γυναικεία φωνή. Ἡ δευτέρα αὐ-

τὴ ἦτο ἡ ἠπιωτέρα τῶν δύο, ὁ δὲ ἦχος τῆς ἦτο γλυκύς. Ἐπρεπε νὰ προσέξῃ τις διὰ νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἦτο γυναικεία φωνή.

— Σοῦ λέγω ὅτι δὲν δέχεται σήμερα, ἔλεγε μετὰ δριμύτητος ἡ φωνὴ τῆς μαγειρίσσης.

— Ἐμένα μοῦ εἶπαν ὅτι δέχεται, ἀπεκρίνετο ἡ γλυκεῖα φωνή.

— Δέχεται τὸ πρῶτ' εἰς τὸ Νοσοκομεῖον. Πήγαινε ἐκεῖ αὐριοῦν νὰ τὸν ἰδῆς.

— Μοῦ εἶπαν νὰ τὸν ἰδῶ ἐδῶ.

— Τί σοῦ εἶπαν καὶ σοῦ ζεῖπαν! Ἄκουσε τί σοῦ λέγω ἐγώ.

— Δὲν μοῦ εἶπες τοῦ λόγου σου τώρα ὅτι εἶναι ἐπάνω;

— Μάλιστα, ἐπάνω εἶναι.

— Τότε λοιπόν θὰ μᾶς δεχθῆ. Εἶναι καλὸς ἄνθρωπος ὁ ἱατρός. Μοῦ τὸ εἶπαν ἐμένα.

— Πάλιν σοῦ εἶπαν! Ἐγὼ σοῦ λέγω νὰ πᾶς εἰς τὸ Νοσοκομεῖον.

— Δὲν ἠξέυρω ποῦ εἶναι τὸ Νοσοκομεῖον. Ἡθελα νὰ τὸν ἰδῶ ἐδῶ.

— Πῶς νὰ σοῦ τὸ πῶ νὰ καταλάβῃς, Χριστιανή μου! Ἐδῶ βλέπει ὄσους πληρῶνουν.

— Καὶ ποῖος σοῦ εἶπε ὅτι ἐγὼ δὲν πληρῶνω;

Ἡ ἀπόκρισις ἔθεσε τέρμα εἰς τὰ ἐπιχειρήματα καὶ τὴν ἀντίστασιν τῆς μαγειρίσσης. Ἄλλ' ἡ ὑποχώρησις τις ἐγένετο ὑπὸ διαμκρτύρησιν.

— Ἀφοῦ δὲν θέλεις ν' ἀκούσῃς λόγον, εἶπε, κάμε καλὰ μαζῆ του. Νά, ἐκεῖ εἶναι.

Ὁ διάλογος ἐπαυσε, ἠκούσθησαν δὲ εἰς τὴν εἴσοδον καὶ εἰς τὰς ὀλίγας μαρμαρίνας βαθμίδας αἰτίνες ἔφερον εἰς τὸ ἰσόγειον τῆς οἰκίας βηματισμοὶ βαρεῖς, μαρτυροῦντες τὴν παρουσίαν καὶ ἑτέρου προσώπου, παρεκτός τῆς κατόχου τῆς γλυκείας φωνῆς.

Ἐν τούτοις ὁ ἑπαρχος εἶχε παύσει τὴν ἀνάγνωσιν καὶ μὲ τὴν ἐφημερίδα ἀνοικτὴν ἐπὶ τῶν γονάτων ἤκουε τὴν συζήτησιν, ἐνόσῳ διήρκει, καὶ τώρα τὸν θαρῶν κρότον τῶν βραδέως πλησιαζόντων βημάτων. Τὸ κοράσιον, ἀνασηκῶσαν τὸν ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν του ἐπίδεσμον, ἠρώτα μετ' ἀνησυχίας τὴν μητέρα του: «Τί τρέχει; Ποῖος εἶναι;» ὁ δὲ φοιτητὴς, ὄρθιος πάντοτε, διακώψας τὴν προσήλωσιν εἰς τὴν θύραν τοῦ δωματίου τοῦ ἱατροῦ, ἔστρεψε τὸν ὑγιῆ ὀφθαλμὸν πρὸς τὴν εἴσοδον τῆς τραπεζαρίας. «Ὅλοι μετὰ περιεργείας ἐπερίμενον τὴν ἐμφάνισιν τῶν ἀνερχομένων.

— Ἐπὶ τέλους ἡ θύρα ἠνοίχθη. Ἦνοιχθη καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν τραπεζαρίαν γυναικεία φωνή, ἐξηκοντούτης περιπού, ὠδηγοῦσα νησιώτην γεροντότερον ἔτι.

Ἡ γυναικεία ἦτο μικρόσωμος, ἐφαίνετο δ' ἔτι μικροτέρα πλησίον τοῦ ὑψηλοῦ γέροντος, τοῦ ὁποίου ἐκράτει τὴν ἀριστερὰν διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς της. Εἰς τὴν δεξιάν του ὁ γέρον ἔφερε ράβδον

λήθη τῆς παρουσιασθείσης εὐκαιρίας πρὸς συνδιάλεξιν.

— Δὲν κάθεται; ἐξηκολούθησε δεικνύων δύο καθέκλας πλησίον του. Κάθησε καὶ σὺ καὶ τοῦ λόγου του, ἔως ὅτου νὰ ἔλθῃ ἡ σειρά σας. Θὰ περιμένετε ἀριστὴν ὥραν.

Ἡ γυναικεία ἔστρεψεν ἐπιθετικῶς τὸν τυφλὸν μὲ τὰ νῶτα πρὸς τὴν καθέκλαν καὶ τὸν ἔστρωξε σιγὰ σιγὰ, μέχρις οὗ ἠσθάνθη ὀπισθεν τοῦ τοῦ κάθισμα. Ἀμα ἐκάθισεν ὁ γέρον ἐστὲναξεν ἐκ βάθους καρδίας:

— Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα σου ἔλεος!

Ἡ φωνὴ του ἦτο τόσον βροντώδης καὶ θλιβερά συνάμα, ὥστε ἡ μικρὰ ἐφοβήθη καὶ ἐπλησίασεν ὅσον ἠδύνατο περισσότερον εἰς τὴν μητέρα της, ἡ ὁποία ἐπροσπάθει νὰ τὴν πείσῃ νὰ μὴ ἀνασηκῶν τὸν ἐπίδεσμόν της.

— Ἡσύχασε, ἐψιθύριζεν, ἡσύχασε. Δὲν εἶναι τίποτε. Πονεῖ ὁ καὶ μόνος!

Ἡ γυναικεία δὲν ἔδωκε κατὰ τὸ φαινόμενον προσοχὴν εἰς τὴν ἐκφώνησιν τοῦ τυφλοῦ. Ἐκάθισε πλησίον του καὶ στραφεῖσα πρὸς τὸν ἑπαρχὸν τῷ ἀπέτεινε τὸν λόγον, ἐκφράζουσα ἄνευ προσιμίων καὶ ἄνευ περιφράσεων τὰ παράπονά της κατὰ τῆς μαγειρίσσης. Ἠσθάνετο τόσῳ μᾶλλον τὴν ἀνάγκην τοῦ ν' ἀνακουφισθῇ ἐκχύνουσα εἰς λόγους τὴν ἀγανάκτησίν της, καθόσον ἐπροσπάθησε νὰ τὴν περιστείλῃ διαρκούσης τῆς συζητήσεως εἰς τὴν αὐλήν, ὅπως κατορθώσῃ τὸν σκοπὸν της διὰ τῆς γλυκύτητος.

— Χαρά 'στο! ἔλεγε. Νὰ μὴ θέλῃ νὰ μ' ἀφήσῃ νὰ ἐμβῶ! Δέχεται ὄσους πληρῶνουν, λέγει. Καὶ μήπως ἐγὼ τῆς εἶπα ὅτι θέλω νὰ τὸν ἰδῶ χάρισμα, τὸν ἱατρὸν; Ἄς ἔχῃ δόξαν ὁ Θεός, δὲν ἔχω τὴν ἀνάγκην της! Ἄς εἴμεθα μικροὶ ἄνθρωποι, δὲν εἴμεθα τῆς ἐλεημοσύνης. Τοῦ λόγου της θαρρεῖ ὅτι ἂν δὲν φορῆς φράγκικα καὶ καπελῖνι δὲν εἶσαι ἄνθρωπος! Νὰ πάγω, λέγει, 'ς τὸ Νοσοκομεῖον! Ὅγεσκε, ἐδῶ θὰ μᾶς ἰδῆ ὁ ἱατρός καὶ ἄς τὸν πληρῶσω!

Καὶ λέγουσα ταῦτα ἔθεσε τὴν χεῖρα εἰς τὸν κόλπον διὰ νὰ ψύσῃ τὸ ἀργύριόν της.

Ὁ ἑπαρχος ἐνόμισε τὴν στιγμὴν πρόσφορον ὅπως λάβῃ καὶ ἐκεῖνος τὸν λόγον, ἀλλ' ἡ γυναικεία δὲν τῷ ἔδωκε τὸν ἀναγκαῖον πρὸς τοῦτο καιρὸν.

— Δὲν φοροῦμεν φράγκικα, ἐξηκολούθησε, καὶ δὲν εἴμεθα πλούσιοι, ἀλλὰ κάτι δὰ σημαίνομεν καὶ μεις 'ς τὸν τόπον μας. Ἄς κοπιᾶσῃ ἐκεῖ τοῦ λόγου της νὰ μάθῃ ἂν εἶναι τῆς ἐλεημοσύνης ἡ Κυρὰ Λοξή...

— Διέκοψε τὴν γυναικείαν ἡ θύρα τοῦ ἱατροῦ, ἡ ὁποία ἠνοίχθη τρίζουσα. Ὅλοι αἱ κεφαλὰὶ ἐστράφησαν πρὸς τὴν θύραν, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξῆλθεν ὁ πελάτης καὶ μετ' αὐτὸν ὁ ἱατρός. Ὁ πελάτης

στιβαράν. Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἐψηλάφηε διὰ τῆς ράβδου τὸ ἔδαφος, κλίνων πρὸς τὰ ὀπίσω τὸ στῆθος καὶ τὴν κεφαλὴν, ὥσει φοβούμενος μὴ προσκρούσῃ εἰς ἀόρατον πρόσκομμα, τὸ ἄψυχον βλέμμα τῶν ἀνοικτῶν ὀφθαλμῶν του, τὰ πάντα ἐμακρτύρουσαν ὅτι ἦτο παντελῶς τυφλός.

Τὸ φέσι τοῦ τυφλοῦ γέροντος καὶ αἱ βράκκαι του εἶχον χάσει τὸ ἀρχικὸν χρομᾶ των ἐκ τῆς χρήσεως καὶ τῆς πολυκαιρίας, αἱ παρειαὶ του ἦσαν πρὸ ἡμερῶν ἀξυρίστοι, ἐν συνόλῳ δὲ τὸ παρουσιαστικόν του ἐπρόδιδεν ἀνέχειαν δικαιούσαν τὴν ἐπιμονὴν τῆς μαγειρίσσης, θελούσης νὰ τὸν στείλῃ εἰς τὸ Νοσοκομεῖον. Ἀπ' ἐναντίας, ἐκ τῆς περιβολῆς τῆς γυναικείας χωρικῆς ἐφαίνετο ὅτι δὲν ἦτο ἀπατηλὴ καύχησις ἡ διαβεβαίωσις, ὅτι θὰ πληρῶσῃ τὸν ἱατρὸν. Τὰ πένθημα ἐνδύματά της ἦσαν ἀπλᾶ, ἀλλὰ νέα καὶ καλῆς ποιότητος. Τὸ φόρεμά της ἦτο ἀνοικτὸν εἰς τὸ στῆθος, ἀναμείσον δὲ τοῦ ἀνοίγματος ἔλαμπε τὸ λευκὸν μεταξωτὸν ὑποκάμισον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξήρχετο ὁ ρυτιδωμένος λαιμὸς της. Ἐφερε μικρὸν φέσι μαῦρον, μανθίλιον δὲ τοῦ αὐτοῦ χρώματος τὸ ἐσφιγγε περὶ τὴν κεφαλὴν της, καὶ ἐκατέρωθεν ἐκρέμαντο ἐπὶ τῶν κροτάφων δύο μικροὶ λευκοὶ βόστρυχοι. Ἐπὶ τῶν ὤμων ἔφερε σάλι μαῦρον, ἐν εἶδει παραχωρήσεως εἰς τοὺς παρεισάκτους νέους συρμούς τῆς Εὐρώπης. Ἐπὶ τοῦ ὄλου ἐφαίνετο ὅτι ἔβαλε τὰ καλά της διὰ νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιον τοῦ ἱατροῦ.

Ἀμα εἰσῆλθεν εἰς τὴν τραπεζαρίαν, ὠδηγοῦσα τὸν τυφλόν, ἔρριψε τὸ βλέμμα περὶ αὐτὴν καὶ ἐστάθη δισταζούσα. Εἰς τὸ χωρίον της ὁ ἱατρός δὲν εἶχεν ἀντιθάλαμον, οὔτε ἐπερίμενον οἱ πελάται τὴν σειράν των. Τὴν ἐτάραξε δ' ἔτι μᾶλλον ἡ σιωπὴ τῶν περιεργῶν, οἱ ὁποῖοι τὴν παρετήρουν μετὰ περιεργείας, χωρὶς νὰ φαίνωνται ἔχοντες οὐδεμίαν σχέσιν ὁ εἰς πρὸς τὸν ἄλλον. Κατ' ἀρχὰς ἐνόμισεν ὅτι ὁ ὄρθιος φοιτητὴς ἦτο ὁ ἱατρός, καὶ ἠτοιμάζετο νὰ προχωρήσῃ πρὸς αὐτόν, σύρῶσα τὸν τυφλόν. Ἀλλ' ἐσκέφθη ὅτι εἶναι πολὺ νέος ἐκεῖνος δι' ἱατρός καὶ ἐστράφη πρὸς τὸν ἑπαρχὸν, ὅστις μὲ τὴν ἐφημερίδα ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ τὰ ὀμματουάκια ἐπὶ τῶν ρωθῶνων, τὴν ἔβλεπεν ἀσκαρδαμυκτὴ μὲ γυμνοὺς τοὺς ὀφθαλμούς. Δὲν εἶχεν οὐδ' ἐκεῖνος ὕψος ἱατροῦ καθ' ἑαυτὸ, ἀλλ' ὅπως δὴποτε ἔπρεπε νὰ λυθῆ ἡ ἀπορία της.

— Τοῦ λόγου σου εἶσαι ὁ ἱατρός; ἠρώτησε μὲ τὴν γλυκεῖαν φωνὴν της.

— Ὅχι, κυρὰ μου. Ὁ ἱατρός εἶναι εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἐκεῖ μέσα. Θὰ μᾶς δεχθῆ κατὰ σειράν, πρῶτον τὸν κύριον ἐδῶ, ἔπειτα τὴν κυρίαν μὲ τὴν μικρὰν της, κατόπιν ἐμέ, καὶ ἔπειτα τὴν εὐγενεῖάν σου.

Ὁ ἑπαρχος μετὰ πολλῆς προθυμίας ἐπωφε-

διασχίσας τὴν τραπεζαρίαν ἀνεχώρησεν, ὁ δὲ ἰατρός, σταθεὶς εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας του, εἶδεν ἕνα πρὸς ἕνα τοὺς περιμένοντας καὶ ἔνευσε πρὸς τὸν φοιτητὴν, ὅστις εἰσήλθεν ἐν βίβῃ εἰς τὸ δωμάτιον.

Ἡ θύρα ἐκλείσθη καὶ πάλιν.

Ἡ Κυρὰ Λοξὴ εἶχεν ἐγερεθῆ ἅμα εἶδε τὴν θύραν ἀνοικθῆσαν. Θέσασα τὴν χεῖρα εἰς τὰ βάθη τοῦ κόλπου της ἀπέσυρεν ἀπὸ τὰς πτυχὰς τοῦ μεταξωτοῦ ὑποκαμίσου ἐπιστολὴν καὶ τὴν ἔβαινε πρὸς τὸν ἰατρόν. Ἄλλ' ἰδοῦσα ὅτι ὁ ἰατρός δὲν ἐπρόσεξεν, ἐναπέθεσε πάλιν τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸν κόλπον της καὶ ἐκάθισεν. Ἐντούτοις ἡ ἐπελοῦσα διακοπὴ καθυσάχασε τὴν ἀγανάκτησίν της.

Ὁ ἑπαρχὸς ἤνοιξε τὸ ὠρολόγιόν του καὶ εἶδε τὴν ὥραν.

— Ἐλπίζω, εἶπεν, ὅτι δὲν θὰ χρονίσῃ καὶ αὐτὸς ὡσάν τὸν ἄλλον.

— Τὸν ἔλεγα μὲ τὸν νοῦν μου γεροντότερον, ὑπέλαβεν ἡ Κυρὰ Λοξὴ.

— Ποῖον; ἠρώτησεν ὁ ἑπαρχὸς.

— Τὸν ἰατρόν.

— Δὲν εἶναι δὲ καὶ τόσον νέος.

— Ποτὲ νὰ μὴ πεθάνῃ! ἐπανέλαβεν ἡ γραῖα.

— Ἄξιός ἰατρός, ἐπρόσθεσεν ὁ ἑπαρχὸς. Κάμνει θαύματα!

— Θαύματα ἀλήθεια! Τόσοι καὶ τόσοι εἰς τὸ νησί μας τοῦ χρεωστοῦν τὸ φῶς των! Ἐδῶ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον μ' ἐφορτώθηκαν νὰ πάγω εἰς ἕνα ἄλλον, ἀλλὰ ποῦ ν' ἀκούσω ἐγώ!

— Ποῖον ἄλλον;

Ἡ κυρὰ Λοξὴ εἶπε τὸ ὄνομα τοῦ ἄλλου ὀφθαλμιατροῦ.

— Θὰ συγκριθῇ ἐκεῖνος μὲ τοῦτον; εἶπε περιφρονητικῶς ὁ ἑπαρχὸς.

— Ποῦ ξερῶ ἐγώ! Μοῦ ἐδιάβασαν εἰς τὴν Ἐφημερίδα τυπωμένα τὰ εὐχαριστήρια τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλλου ὁποῦ τοὺς ἰάτρους, μὲ ἕνα σωρὸν ἐπαίνους.

— Τὰς ἐφημερίδας θὰ πιστεύσης, κυρὰ μου! Ὅλα αὐτὰ εἶναι πληρωμένα.

Λέγων ταῦτα ὁ ἑπαρχὸς εἶχε πρὸς στιγμὴν λησμονήσει τὴν Ἐφημερίδα τῆς Θήρας. Ἀλλὰ διὰ μιᾶς συνηθάνθη ὅτι δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ ἐκφέρῃ τοιαύτην ἄδικον κατηγορίαν κατὰ τοῦ τύπου, καὶ βίβας τὸ βλέμμα εἰς τὸ ἀνοικτὸν εἰσέτι ἐπὶ τῶν γονάτων του φύλλον, τὸ ἐδίπλωσεν εὐλαβῶς καὶ τὸ ἐτοποθέτησεν εἰς τὸν κόλπον του.

Ἐν μέσῳ τῆς βραχείας σιωπῆς, ἡ ὁποία συνώδευσε τὰς περὶ τύπου ἐνδομύχους σκέψεις τοῦ ἑπαρχοῦ, ἀντήχησεν αἴφνης ἐντὸς τῆς τραπεζαρίας ἡ πένθιμος φωνὴ τοῦ τυφλοῦ:

— Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα σου ἔλεος!

Ἡ μικρὰ ἐτρόμαξε πάλιν, πρὸς ἄκραν στενοχωρίαν τῆς μητρὸς της, ἡ ὁποία ἐπροσπάθησεν

ἐκ νέου νὰ τὴν καθησυχάσῃ, λαβοῦσα αὐτὴν ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ ψιθυρίζουσα θωπευτικὰ λόγια.

Ἡ Κυρὰ Λοξὴ δὲν εἶπε τίποτε, ἀλλὰ διὰ νευρικῆς κινήσεως ἀνέσυρεν ἐπὶ τῶν ὤμων τὸ σάλι της.

Ὁ ἑπαρχὸς ἀνύψωσεν ἐπὶ τῆς μύτης του τὰ ὀμματουάλια.

— Ἄνδρας σου εἶναι; ἠρώτησε.

— Ὅγεσκε, ἀπεκρίθη ἡ γραῖα ξηρὰ ξηρὰ. Δὲν εἶναι ἄνδρας μου.

— Περιέργων πρῶγμα, ἐξηκολούθησε λεγούσα.

Ἔως καὶ ἡ ὑπηρετρία κάτω κοντὰ εἰς τὰλλα, μοῦ τὸ ἠρώτησε καὶ τοῦτο: «Ἄνδρας σου εἶναι;» Ἐδῶ, φαίνεται, ἄλλο παρὰ ἀνδρόγυνα δὲν βλέπει κανεὶς μαζῆ.

Μὲ συγχωρεῖς τὴν ἀδιακρισίαν μου, κυρὰ μου. Δὲν ἤθελα νὰ σὲ πειράξω μὲ τὴν ἐρώτησίν μου.

Δὲν μ' ἐπειράξεις, κύριε, καὶ δὲν τὸ ἔχω παράπονον ὅτι μοῦ ἔκαμες τὴν ἐρώτησιν. Τὸ ἔχει ὁ κόσμος νὰ θέλῃ νὰ ἐρωτᾷ, ἅς εἶναι καὶ πράγματα ὁποῦ δὲν τὸν μέλει.

Μολονότι ἡ κυρὰ Λοξὴ ἐξέθεσε τὴν ἰδέαν της ἀφελῶς καὶ χωρὶς κακίαν, ὁ ἑπαρχὸς ἐθεώρησεν ὡς προσβολὴν, τρόπον τινά, τὸ μάθημα τὸ ὁποῖον τῷ ἐδόθη. Δυσηρεστήθη δὲ τόσῳ μᾶλλον καθόσον στραφεὶς πρὸς τὴν κομψὴν κυρίαν τὴν εἶδε μειδιῶσαν ἐπιδοκιμαστικῶς. Προητοίμαζεν ἀπόκρισιν τοιαύτην ὡστε νὰ ζηματίσῃ τὴν γραῖαν καὶ νὰ τὴν βάλῃ εἰς τὴν θέσιν της, ὅτε ἡ θύρα τοῦ ἰατροῦ ἠνοίχθη ἐκ νέου.

Ὁ φοιτητὴς, καλύπτων τὸν ὀφθαλμὸν διὰ τῆς χειρὸς, καὶ μὲ ἔκφρασιν ἀνθρώπου ὑποστάντος καυτηρίας, ἀπῆλθεν, ἐνῶ ἡ κομψὴ κυρία, ὑπέκουσα εἰς σιωπηλὴν πρόσκλησιν τοῦ ἰατροῦ, εἰσῆρχετο, μετὰ τοῦ κορασίου της εἰς τὸ δωμάτιόν του.

Ὁ ἑπαρχὸς ἐλησμονήσεν τὴν προσβολὴν ἢ τὴν ἐσυγχώρησε, καθόσον μάλιστα δὲν ἦτο παρούσα πλέον ἡ κομψὴ κυρία. Ἀνοίξας τὸ ὠρολόγιόν του εἶδε πάλιν τὴν ὥραν.

— Τί νὰ ἔχῃ ἄρα γὰρ τὸ παιδάκι της; ἠρώτησεν ἡ Κυρὰ Λοξὴ.

Ἄ! ἀνεφώνησεν ὁ ἑπαρχὸς πλήρης εὐχαριστήσεως. Βλέπεις ὅτι καὶ σὺ ἐρωτᾷς διὰ πράγματα ὁποῦ δὲν σὲ μέλει; Κ' εἶπεν πειράζεσθαι καὶ θυμῶν εἰς ἐρωτήσων! Ἐγὼ δὲν ἠρώτησα τὴν κυρίαν τί ἔχει τὸ παιδάκι της. Δὲν τὴν γνωρίζω.

Ἡ γραῖα ὕψωσε τὴν χεῖρά της εἰς τὰ χεῖλη καὶ περιστρέφουσα χαριέντως τὰ δάκτυλα περὶ τὸ στόμα ἐπροσπάθησε νὰ κρύψῃ τὸ μειδίαμα, τὸ ὁποῖον ἐπρόδιδον οἱ γελῶντες ὀφθαλμοί της.

Ἄντι ἀπολογίας ἀπήνθονε πρὸς τὸν ἑπαρχὸν δευτέραν καὶ διπλὴν μάλιστα ἐρώτησιν.

— Δὲν τὴν γνωρίζεις; Ἐἴνη εἶναι;

— Οὔτε εἰς τοῦτο ἤμπορῶ νὰ σὲ φωτίσω, κυρὰ μου. Δὲν κατοικῶ ἐδῶ.

— Καὶ ποῦ κατοικεῖς;

— Εἶμαι ἑπαρχὸς Θήρας.

Καὶ θέσας μηχανικῶς τὴν χεῖρα εἰς τὸ θυλάκιόν του ἔψαυσε τὴν ἐφημερίδα. Εὐχαριστῶς ἠθέλε διακοινώσῃ τὰ περιεχόμενά της εἰς τὴν γραῖαν, ἀλλ' ἐσκέφθη ὅτι ἡ περίστασις δὲν ἦτο κατάλληλος καὶ ἀπέσυρε τὴν χεῖρα κενήν.

— Ἄ! Ἐπαρχὸς εἶσαι τοῦ λόγου σου, ὑπέλαβεν ἡ γραῖα. Καὶ νομάρχης!

— Εὐχαριστῶ, κυρὰ μου. Ἄπ' τὸ στόμα σου κ' εἰς τοῦ Θεοῦ τ' αὐτί!

— Καὶ μὲ τί κόμμα εἶσαι, κύριε ἑπαρχε;

— Μὲ τὴν Κυβέρνησιν.

— Αἶ, τότε δὲν θὰ γείνης γρήγορα νομάρχης.

— Πῶς τοῦτο;

— Θὰ πέσῃ τὸ ὑπουργεῖον. Δὲν εἶναι πολλὰ τὰ ψωμιά του.

— Ἀνακατόνεσαι εἰς τὰ πολιτικὰ βλέπω, κυρὰ Λοξὴ.

— Ἄν ἤμπορῆς κάμει καὶ ἄλλῶς, Κύριε ἑπαρχε.

Ὁ τυφλὸς διέκοψε τὴν συνδιάλεξιν στεναζὰς πάλιν ἐκ βάθους καρδίας:

— Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα σου ἔλεος.

Ὁ ἑπαρχὸς προσήλωσεν ἐρωτηματικῶς τοὺς ὀφθαλμούς εἰς τὴν γραῖαν θέσας τὸν δείκτην ἐπὶ τοῦ μετώπου του καὶ σαλεύσας ἔπειτα ἐπανειλημμένως τὴν ἀνοικτὴν χεῖρα. Ἡ χειρονομία ἐσήμαινεν εὐκρινῶς:

— Μὴ δὲν εἶναι εἰς τὰ σωστά του;

Ἡ Κυρὰ Λοξὴ ἔνευσεν ἀρνητικῶς τὴν κεφαλὴν καὶ ἔφερε τὴν χεῖρα πρῶτον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της, τοὺς ὁποίους ἐκλείσεν, ἔπειτα δὲ ἐπὶ τῆς καρδίας.

Ὁ ἑπαρχὸς ἐνόησεν ὅτι κατέχει τὸν γέροντα ἢ λυπη ἀφότου ἀπώλεσε τὴν ὄρασιν.

Ὁ σιωπηλὸς οὗτος διάλογος συνεφιλώσεν ἐντελῶς τὸν ἑπαρχὸν καὶ τὴν γραῖαν χωρικὴν. Ἐὰν διέμενεν ἐπὶ ὑπολανθάνον νέφος τι ἀναμεταξὺ των, κατὰ συνέπειαν τῶν μικρῶν ἀκροβολισμῶν οἵτινες ἐπηκολούθησαν τὴν ἐρώτησιν ἐὰν ἦτο ἄνδρας της ὁ τυφλός, διελύθη ἤδη καὶ τοῦτο. Ἡ ἠμιλία ἐπανελήφθη ζωηροτέρα, περιστροφὴν ἰδίως εἰς τὰ πολιτικὰ. Ἡ κυρὰ Λοξὴ διηγήθη διὰ μακρῶν τὰς περιπετείας τοῦ τελευταίου ἐκλογικοῦ ἀγῶνος εἰς τὴν νῆσόν της, δὲν ἀπέκρυψε δὲ τὸ ἐνεργὸν μέρος τὸ ὁποῖον ἔλαβεν ὑπὲρ τοῦ ἀποτυχόντος ὑποψηφίου βουλευτοῦ τῆς ἀντιπολιτεύσεως, οὐδ' ἀπεισώπησε τὰς ἐλπίδας της περὶ προσεχοῦς ἡττης τῆς ὑπουργικῆς μερίδος.

Ὁ ἑπαρχὸς ἤρχισε νὰ βαρύνηται, καθόσον μάλιστα ἠναγκάζετο ν' ἀκούῃ μόνον, μόλις δυνάμενος ποῦ καὶ ποῦ νὰ εἶπῃ ἕνα λόγον καὶ αὐτός, διακόπτων τὴν εὐγλωττίαν τῆς κυρὰ Λοξῆς. Ἄλλως δὲ ἡ προσοχὴ του ἦτο ἐστραμμένη καὶ εἰς τὴν θύραν τοῦ ἰατροῦ, ἡ ὁποία ἐπὶ τέλους ἠνοίχθη, ἐξελθούσης τῆς κομψῆς κυρίας μὲ τὸ κορασίον της.

Ὁ ἑπαρχὸς ἤρπασε τὸν πῖλόν του καὶ σπεύσας ἠκολούθησε τὸν ἰατρόν εἰς τὸ δωμάτιόν του διὰ νὰ τὸν συμβουλευθῇ περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὀμματουαλίων του.

Ἡ Κυρὰ Λοξὴ καὶ ὁ τυφλὸς ἔμειναν μόνοι.

— Ἦλθε ἡ ἀράδα μας, Γιάννη. Τώρα θὰ μᾶς ἰδῇ ὁ ἰατρός. Ἄκουε;

Ὁ τυφλὸς δὲν ἀπεκρίθη. Πρώτην ἤδη φορὰν τῷ ἀπήθονεν ἡ γραῖα τὸν λόγον ἀφότου εἰσήλθον εἰς τοῦ ὀφθαλμιατροῦ. Ἡ σιωπηλὴ μελαγχολία τοῦ ἀομμάτου γέροντος δὲν ἀνταπεκρίνετο εἰς τὴν ἰδικὴν της στωμυλίαν. Ἀληθῶς ἠδύνατο κάλλιστα ἐκείνη νὰ ἠμιλῇ διὰ δύο, ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἦτο χρεία νὰ ἔχῃ ἀντικρὺ της ἄκρατὴν δεικνύοντα ὅτι τὴν ἀκούει, εἴτε διὰ παρατηρήσεως τινος ἢ διακοπῆς, εἴτε διὰ τῆς ἐκφράσεως τοῦλάχιστον τῶν ὀφθαλμῶν του. Ὁ γέρον Γιάννης οὐδεμίαν τῶν τοιούτων ἐνθαρρύνσεων παρεῖχεν. Οἱ ὀφθαλμοὶ του δὲν εἶχον βλέμμα, τὰ δὲ χεῖλη του δυσκόλως ἠνοίγοντο.

Καὶ ὅμως ἠθέλεν ἡ κυρὰ Λοξὴ νὰ τὸν ἐξυπνήσῃ ὀλίγον τὸν δυστυχῆ, τώρα μάλιστα ὅτε ἐπρόκειτο νὰ τὸν ἰδῇ ὁ ἰατρός.

— Εἶδες πῶς τρέχουν οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ παντοῦ νὰ τὸν ἰδοῦν, ἐπανέλαβε. Τόσην ὥραν προμύνομεν. Μεγάλος ἰατρός, ἀλήθεια! Θὰ σὲ ἰατρύσῃ κ' ἐμένα, Γιάννη, πρῶτα ὁ Θεός! Ἄκουε; Ἄντι πάσης ἀποκρίσεως ὁ γέρον ἐστενάξεν ἄχ!

— Μὴ μοῦ ἀρχίσῃς πάλιν ἐκείνο τὸ Ἐλέησόν με ὁ Θεός, ὑπέλαβεν ἡ γραῖα μετὰ ζωηρότητος. Ὅσον τὴν ψυχὴν μου κάθεται! Κ' εἶπεν σ' ἀκούει ὁ κόσμος καὶ θαρροῦν πῶς εἶσαι ἀλήθεια τοῦ ἐλέους!

— Καὶ δὲν εἶμαι τοῦ ἐλέους; εἶπεν ὁ τυφλὸς μελαγχολικῶς.

— Οὐφ! Ὁ ἀρχίσῃς πάλιν τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια: «Πῶς μοῦ εἶσαι βάρος, καὶ κρίμα 'ς τὰ ἔξοδα, καὶ τοῦ κάκου οἱ ἰατροὶ καὶ τοῦτο κ' ἐκείνο!» Ὅ, τι θέλεις λέγε τώρα, ἀφοῦ τὸ ἐκατάφερα νὰ σὲ φέρω ἐδῶ! Μόνον νὰ τὸ ξερῆς ὅτι δὲν μοῦ χρεωστεῖς τίποτε. Σοῦ τὸ εἶπα καὶ σοῦ τὸ ξαναλέγω: Δὲν ἦλθα ἐδῶ ἐξ αἰτίας σου. Εἶχα δουλειὰν νὰ ἔλθω.

— Μάλιστα! Δουλειὰν εἶχες, ἐψιθύρισεν ὁ τυφλός.

Ἡ γραῖα προσεπονήθη ὅτι δὲν ἤκουσε τὴν ἔκφρασιν τῆς δυσπιστίας του.

— Τί μ' ἐπείραζε λοιπόν, ἐξηκολούθησε, νὰ σὲ πάρω μαζὶ μου; Οὔτε ναῦλον ἐπλήρωσα. Δὲν ἤθελε νὰ πληρωθῇ ὁ καρβοκύρης. Τὸ ψωμί ποῦ τρώγεις μαζὶ μου θὰ λογαριάσης; Μοῦ κάμνεις ἄδικον νὰ τὰ λέγῃς αὐτὰ καὶ νὰ τὰ συλλογίζεσαι, Γιάννη. Τὸ κάτω κάτω, ἔχω χρέος ἐγὼ νὰ μὴ σὲ παραιτήσω. Ἐχω χρέος! Καὶ δόξα τῷ Θεῷ, εἶμαι εἰς θέσιν νὰ τὸ κάμω, καὶ οὔτε ἀδικῶ κανένα κατόπιν μου, ἂν κάμω ὅσον ζῶ τὴν εὐχαρίστησίν μου. Καὶ τί εὐχαρίστησις μοῦ ἀπέμεινε τῆς πτωχῆς, παρὰ νὰ βοηθῶ ὅσον ἴμωρὸς τοῦς ἄλλους. Ἄφησέ τα, Γιάννη, αὐτὰ! Νὰ σ' ἀξιῶσῃ ὁ Θεὸς νὰ ἰδῆς τὸ φῶς σου, καὶ τότε θὰ εἶμαι μὲ τὸ παραπάνω πληρωμένη, ἂν σοῦ ἔκαμα καὶ τίποτε!

— Δὲν θὰ ἰδῶ τὸ φῶς μου, ἐψιθύρισεν ὁ γέρον.

— Μὴν ἀπελπίζεσαι, ἄνθρωπε! Τόσοι καὶ τόσοι ἰατροῦθησαν. Νὰ σοῦ τοὺς ὀνοματίσω πάλιν ἓνα κ' ἓνα; Μάτια εἶχαν κ' ἐκεῖνοι, καθὼς ἐσὺ. Τὰ ἔχασαν καὶ τοὺς τὰ ἔδωκε πάλιν ὁ Θεός.

— Ἐλέησόν με ὁ Θεός...

— Σοῦ εἶπα, Γιάννη, νὰ μὴ τὸ λέγῃς αὐτό. Λέγε το μέσα σου καὶ ὁ Θεὸς τ' ἀκούει.

— Θέλω νὰ τ' ἀκούω κ' ἐγώ. Ξεθυμαίνω.

— Λέγε το λοιπόν νὰ ξεθυμαίνης!

Καὶ ἠγέρθη ἡ Κυρὰ Λοξὴ μετὰ τινος ἀνυπομονησίας. Ἠγέρθη ὅχι μόνον διότι ἠσθάνετο τὴν ἀνάγκην νὰ διασκεδάσῃ δι' ὀλίγης κινήσεως τὴν μελαγχολίαν, τὴν ὅποιαν μετέδιδον καὶ εἰς αὐτὴν οἱ ἀναστεναγμοὶ τοῦ τυφλοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ περιεργασθῇ τὰ ἐπιπλα τῆς τραπέζαρίας. Ἰδίως εἴλκυσε τὴν προσοχὴν τῆς ἡ εἰκὼν τοῦ ἱατροῦ, καὶ τὴν παρετήρει μετὰ προσοχῆς, ὅτε ἠνοιχθῆ καὶ πάλιν τρίζουσα ἡ θύρα τοῦ δωματίου.

Ὁ ἐπαρχος ἐξελθὼν τὴν ἔχαιρέτισε φιλικῶς, ἀλλ' ἡ Κυρὰ Λοξὴ δὲν ἐπρόσεξεν εἰς τὸν χαιρετισμόν του. Δραμοῦσα πρὸς τὸν τυφλόν τῆς τὸν ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρὸς, τὸν ἀνήγειρε καὶ διηυθύνθη μετ' αὐτοῦ πρὸς τὸν ἱατρόν, ὅστις ἔστεκεν εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας του.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐκείνην στιγμὴν ἤρχισαν νὰ σημαίνωσιν αἱ δῶδεκα εἰς τὴν παρακειμένην ἐκκλησίαν, ταυτόχρονον δὲ ἡ μαγειρίσσα εἰσήρχετο διὰ πλαγίας θύρας εἰς τὴν τραπέζαρίαν, φέρουσα δίσκον πλήρη πινακίων καὶ ποτηρίων.

— Μὲ κακοφαίνεται, κυρὰ μου, εἶπεν ὁ ἱατρός προχωρῶν πρὸς τὴν γραῖαν, ἀλλὰ βλέπεις, εἶναι μεσημέρι καὶ ἔχω νὰ ἐξέλθω ἀμέσως μετὰ τὸ πρόγευμα. Ἐλα αὔριον, σὲ παρακαλῶ, ἢ καλύτερα ἔλα πρῶτ' εἰς τὸ Νοσοκομεῖον.

— Τὰ βλέπεις τώρα, κυρὰ; ὑπέλαβεν ἡ μα-

γειρίσσα, ἐνῶ ἀπέθετε τὸν βαρὺν τῆς δίσκον ἐπὶ τῆς τραπέζης.

Καὶ στραφομένη πρὸς τὸν κύριόν τῆς, — Ἐβγάλα τὸν λάρυγγά μου, ἐπρόσθεσε, νὰ τῆς λέγω νὰ πάγῃ ἔς τὸ Νοσοκομεῖον καὶ δὲν ἤθελε νὰ μὲ ἀκούσῃ.

Ἡ Κυρὰ Λοξὴ ἠσθάνθη τὸ αἶμα ἀναβαῖνον εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς, ἀλλ' ἐκρατήθη καὶ, χωρὶς νὰ στραφῇ πρὸς τὴν μαγειρίссαν, ἀπηύθυνε μελιχρῶς τὸν λόγον πρὸς τὸν ἱατρόν:

— Δὲν θὰ κάμῃς αὐτὸ τὸ ἄδικον, ἱατρέ μου, εἰς ἀνθρώπους ποῦ ἔκαμαν τόσον ταξεῖδι μόνον καὶ μόνον νὰ σὲ ἰδοῦν. Δὲν θὰ σοῦ πάρῃ πολλὴν ὥραν. Νὰ, μόνον νὰ τὸν ἰδῆς θὰ καταλάβῃς τί ἔχει. Σὲ παρακαλῶ, ἱατρέ μου!

Ὁ ἱατρός ἐφαίνετο μαλαχθεὶς.

— Παρ' ὀλίγον νὰ λησμονήσω, ἐξηκολούθησεν ἡ γραῖα. Σοῦ ἔχω γράμμα ἀπὸ τὸν ἱατρόν μας.

Καὶ ἀφήσασα τὴν χεῖρα τοῦ τυφλοῦ ἀπέσυρεν ἐκ τοῦ μεταξωτοῦ ὑποκαμίσου τὴν ἐπιστολὴν καὶ τὴν ἔτεινε πρὸς τὸν ἱατρόν.

— Μοῦ εἶπεν ἐκεῖνος, ἐξηκολούθησε, τί καλὸς ποῦ εἶσαι, καὶ πῶς ἡ χρυσὴ σου καρδιὰ βαλσαμόνει μὲ τὴν καλοσύνην τῆς τοὺς ἀρρώστους, πρὶν τοὺς ἰατροῦσῃ ἢ τέχνῃ σου.

— Πλάνα, πλάνα! ἀνέκραξε μειδιῶν ὁ ἱατρός καὶ ἀνοίγων τὴν ἐπιστολὴν τοῦ συναδέλφου του ἐστράφη πρὸς τὸ δωμάτιόν του.

Ἡ Κυρὰ Λοξὴ σύρουσα τὸν τυφλόν, ἔρριψε βλέμμα θριαμβευτικὸν ἐπὶ τῆς μαγειρίσσας καὶ ἠκολούθησεν εἰς τὸ δωμάτιόν του τὸν ἱατρόν ἀναγινώσκοντα τὴν ἐπιστολὴν.

Ἰδοῦ τὸ περιεχόμενον τῆς:

«Σεβαστέ μου καὶ φίλε καθηγητά.

«Σὰς συνιστῶ ἐνθέρμως τὴν ἐπιφέρεισαν τὸ ἀπαρόν. Ἡ Κυρὰ Λοξὴ εἶναι ἡ καλοσύνη προσωποποιημένη. Οὐδεὶς εὐπορώτερός τῆς εἰς τὸ χωρεῖον, ἴσως δὲ καὶ καθ' ὅλην νῆσον ἀλλὰ ζῶσα ἠγίστως, ὡς χωρική, καταναλίσκει τὸ εἰσόδημά της ἀγαθοεργοῦσα καὶ ὑποθάπουσα τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην βοηθείας. Γνωρίζει ὅμως πῶς ἀνὰ ὑπερασπισθῆ τὰ συμφέροντά της καὶ οὔτε ἀεπιτρέπει εἰς οὐδένα νὰ καταχρασθῇ τὴν ἀγαθότητά της, οὔτε χωρατεύει, ἐὰν θελήσῃ τις ἀνὰ τὴν πειράξῃ. Ἄλλως εἶναι αὐτόχρονη ἀγία «Ἐλευσα, καθὼς τὴν ἀποκαλοῦνοί χωρικοὶ ἐδῶ. «Ἐμαθα ἐμπιστευτικῶς παρὰ τοῦ συμβολαιογράφου ὅτι τὴν περιουσίαν τῆς διέθεσε μετὰ θάνατον ὑπὲρ τοῦ σχολείου τοῦ χωρίου τῆς!

«Ἄλλ' ἡ κυρὰ Λοξὴ δὲν σέπτεται μόνον περὶ εὐεργεσιῶν, ζῶσα τε καὶ μετὰ θάνατον. Εἶναι πρὸς τοὺς καὶ μὴ δύναμις ἐνταῦθα, ἐξασκοῦσα ἐπιρροὴν οὐχὶ ἀναξίαν λόγου, ἥτις ἐλπίζω ὅτι δὲν θὰ μοὶ εἶναι ἄχρηστος κατὰ τὰς ἀπροσεχῆς ἐκλογάς, ὁπότε, κατὰ παρακίνησιν

«πολλῶν πολιτικῶν φίλων μου, προτιθεμαι, μὲ ἀτὴν εὐχὴν σας, νὰ ἐκτεθῶ.

«Πεποιθῶς ὅτι ἡ ὑμετέρα δεξιῶσις θὰ μοῦ ἀπροσπορίσῃ νέα δικαίωματα ἐπὶ τῆς εὐμενεῖας τῆς ἀγαθῆς γραίας

«διατελῶ κ.τ. λ.»

Περὶ τοῦ τυφλοῦ οὐδὲ λέξις! Ὁ ἱατρός δὲν ἔδωκε πολλὴν προσοχὴν εἰς τὴν ἀποστολήν ταύτην. Ἐκ τῶν περιεχομένων τῆς ἐπιστολῆς τὸ προξενήσαν εἰς αὐτὸν πρὸ πάντων ἐντύπων καὶ ἐντύπων οὐδαμῶς εὐχάριστον, ἦτο ἡ πρόθεσις τοῦ συναδέλφου του τοῦ νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὸν βουλευτικὸν ἀγῶνα.

— ὦ, τὸν ἀνόητον! εἶπε καθ' ἑαυτόν, ῥίπτων τὴν ἐπιστολὴν ἐπὶ τῆς τραπέζης.

Στραφεὶς δὲ πρὸς τὸν τυφλόν τὸν ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρὸς, τὸν ἔφερε πλησίον τοῦ παραθύρου, καὶ ἀνοίξας διὰ τῶν δακτύλων τὰ βλέφαρά του ἐξήτασεν ἐπὶ μίαν στιγμὴν προσεκτικῶς τοὺς ἀφωτιστοὺς ὀφθαλμούς του. Ἐπειτα, βλέπων τὴν γραῖαν ἥτις παρηκολούθει ἀτενῶς τὴν ἐξέτασιν, ἐκίνησεν ὀριζοντιῶς τὴν χεῖρα ὡς ἂν ἔλεγε: Τετέλειται!

Ἡ γραῖα ἔθεσε τὸ δάκτυλον εἰς τὰ χεῖλη καὶ ἤνωσε παρακλητικῶς τὰς δύο χεῖρας. Ἦθελε νὰ κρῦψῃ ἀπὸ τὸν γέροντα τὸ ἀνίατον τοῦ πάθους του. Ὁ ἱατρός ἐνόησε τὴν βωδὴν παρακλήσιν τῆς. Ἦτο συνειθισμένος εἰς τὸ νὰ ἐνθαρρύνῃ τοὺς πᾶσχοντας δι' ἀπατηλῶν παρηγοριῶν.

— Πρὸ πόσου καιροῦ δὲν βλέπεις; ἠρώτησε τὸν τυφλόν.

Ἄντι τοῦ ἐρωτωμένου ἔλαβεν ἡ κυρὰ Λοξὴ τὸν λόγον.

— Εἶναι τώρα τρία χρόνια ποῦ ἤρχισε νὰ ὀλιγοστεύῃ τὸ φῶς του. Ἐλείπε ἡ κακὸμοῖρος ἔς τὰ ξένα ἀπὸ νέος. Ἐδούλευε νὰ ἔβγάλῃ τὸ ψωμί του. Ἐτὰ ὕστερα ὅλα του τὰ κέρδη τὰ ἐξώδευσε ἔς τοὺς ἱατροῦς. Εἶδε κ' ἀποεῖδε, ἐγύρισε ἔς τὴν πατρίδα ἐδῶ κ' ἕνας χρόνος. Ἐβλέπε ἀκόμη πότε εἶναι ἴμερα καὶ πότε νύκτα. Τώρα τρεῖς μῆνες δὲν βλέπει τίποτε. Ὅλα μαῦρα, λέγει.

— Μαῦρα, μαῦρα, ὑπέλαβεν ὁ γέρον μὲ τὴν πένθιμον φωνὴν του.

Ἡ γραῖα ἔθλιψε τὰ βλέφαρα μὲ τὰ δάκτυλά της διὰ νὰ ἐμποδίσῃ ἐν δάκρυ ἔτοιμον νὰ ῥεῦσῃ.

Ὁ ἱατρός τὴν παρετήρει μὲ βλέμμα πλήρες συμπαθείας.

— Ἄνδρας σου εἶναι; ἠρώτησε.

— Ὅγεσκε, ἀπεκρίθη ἡ γραῖα. Ἄλλ' ἡ ἀρνησίς της δὲν ἐξέφραζεν οὔτε τὴν δυσἀρέσκειαν οὔτε τὴν ἀνυπομονησίαν μετὰ τῆς ὁποίας πρὸ ὀλίγου ἀπεκρίθη εἰς τοῦ ἐπάρχου τὴν ἐρώτησιν.

— Ἄδελφός σου; ἐπανέλαβεν ἐρωτῶν ὁ ἱατρός.

— Ὅγεσκε.

— Λοιπὸν ἀγαπητικὸς σου;

Ἡ Κυρὰ Λοξὴ ὕψωσε πάλιν τὴν χεῖρα εἰς τὰ χεῖλη, κρύπτουσα τὸ μειδίαμα μὲ τὴν συνήθη χειρονομίαν τῆς.

— Πατριώτης μου εἶναι, εἶπε μετὰ τινὰς στιγμῶν.

Ὁ ἱατρός τὴν ἔβλεπε μειδιῶν.

— Ὁ ἄμοιρος, ἐπανέλαβεν ἡ γραῖα, δὲν ἔχει κανένα συγγενῆ, κανένα ἰδικόν του. Τὸν γνωρίζω ἀπὸ παιδί. Κ' ἐγὼ ποῦ σοῦ μιλῶ εἶμαι ξεκληρισμένη, — ἐρημη καὶ μόνη. Τώρα κοντεύομεν κ' οἱ δύο ἔς τὰ τέλη. Ἄν ἔβλεπε αὐτὸς κ' ἐγὼ δὲν εἶχα ἴματα, θὰ μοῦ ἔδειχνε τὸν δρόμον ἔς τὸν τάφον. Ἐγὼ ἔχω τὰ ἴματα μου ἀκόμη... Ἐκατάλαβες;

— Ἐκατάλαβα ὅτι εἶσαι καλὴ Χριστιανή, ἀπεκρίθη ὁ ἱατρός.

Καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν τυφλόν,

— Νὰ δοξάζῃς τὸν Θεόν, ἐπρόσθεσε, ὅτι σοῦ ἐπρομήθευσε τὴν βοήθειάν της.

— Δόξα σοι ὁ Θεός, ἐστίναξεν ὁ γέρον.

— Τί ἱατρικόν θὰ τοῦ δώσης, ἱατρέ μου, ἠρώτησεν ἡ κυρὰ Λοξὴ, κλείσασα τὸν ἓνα ὀφθαλμὸν διὰ τὴν ὑποδείξῃ πρὸς τίνα σκοπὸν ἢ ἐρώτησις.

— Θὰ τοῦ δώσω κάτι νὰ πλύνῃ τὰ ἴματα του. Ἄλλὰ πρέπει καὶ νὰ δουλεύῃ μὲ τὰ χεῖρα του.

— Αὐτὸ τοῦ λέγω κ' ἐγώ, ἱατρέ μου! Μὲ τὰ χεῖρα σταυρωμένα καὶ τὰ ἴματα κλειστὰ σκουριάζει ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου. Τοῦ λέγω νὰ πλέκῃ καλάθια.

— Σωστὰ σοῦ λέγει ἡ γερόντισσα καὶ νὰ τὴν ἀκούης, εἶπεν ὁ ἱατρός πρὸς τὸν τυφλόν.

Ἄλλ' ἐκεῖνος ἔσεισε τὴν κεφαλὴν, ἐν σιωπῇ. Δὲν ἠπατάτο ὁ δυστυχῆς ὡς πρὸς τὸ μέλλον. Ἐγνώριζεν ὅτι δὲν θὰ ἰδῇ τὸ φῶς ἐν ἑσῶ εἰσέτι ἔμεινε ἐπὶ τῆς γῆς!

Ὁ ἱατρός ἐκάθισε νὰ γράψῃ τὴν δῆθεν συνταγὴν, ἡ δὲ Κυρὰ Λοξὴ ἐν τῷ μεταξὺ ἀπέσυρεν ἐκ τοῦ κόλπου τὸ μανδίλι τῆς, ἔλυσε τὴν ἄκραν του καὶ λαβούσα ἐκείθεν δύο ἀργυρὰ πεντόδραχμα τὰ ἀπέθεσεν ἀθροῦτως ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐνῶ ὁ ἱατρός τῇ ἔτεινε τὴν συνταγὴν.

— Τί εἶναι τοῦτο; ἀνεφώνησεν ὁ ἱατρός. Πάρε τα ὀπίσω! Αὐτὴν τὴν ὥραν δὲν δέχομαι ἐπισκέψεις, μόνον τοὺς φίλους μου δέχομαι.

Λαβὼν δὲ ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης χρημάτων ἐν χρυσοῦν νόμισμα τὸ ἐπρόσθεσεν εἰς τὰ δύο πεντόδραχμα, τὰ ὅποια ἐπέστρεψεν εἰς τὴν γραῖαν.

— Διὰ τὰ κοφίνια, ἐψιθύρισε δεικνύων τὸν τυφλόν.

— Μόνον αὐτὸ δὲν γίνεται, εἶπεν ἡ Κυρὰ Λοξὴ. Ὅχι μόνον νὰ μὴ παίρνης ἀλλὰ καὶ νὰ δίδῃς!

Καὶ ἠρνήθη ἀποφασιστικῶς τὴν προσφορὰν.

— Δὲν μοῦ τὸ εἶπαν ψέματα, ἐξηκολούθησεν, ὅτι εἶσαι καλὸς ἄνθρωπος.

— Σὺ εἶσαι καλὴ! Ἐγὼ δὲν ἐπήγαινα καὶ νὰ ἐξοδεύθω καὶ νὰ θαλασσοπνιγῶ δι' ἓνα πού δὲν τὸν ἔχω οὔτε ἄνδρα, οὔτε ἀδελφόν, οὔτε ἀγαπητικόν.

— Αἶ, νὰ σοὺ τὸ 'πῶ, ἰατρί μου: Καὶ ἔκρυψε πάλιν διὰ τῆς χειρὸς τὸ μειδιάματά της.— Δὲν εἶναι οὔτε ἄνδρας μου, οὔτε ἀδελφός, οὔτε ἀγαπητικός μου. Καὶ ὅμως... Πῶς νὰ σοὺ τὸ 'πῶ; Ἐνα καιρὸν ἦτον ἀγαπητικός μου. Ἐκατάλαβες; Ἐξ αἰτίας μου ἐξενιτεύθηκε ὅταν μὲ 'πᾶνδρευσαν. Οἱ γονεῖς μου δὲν τὸν ἤθελαν. Ἦτον πτωχός. Ἄν μ' ἐρωτοῦσαν κ' ἐμένα τότε, θὰ τὸν ἐπροτιμοῦσα αὐτὸν πού βλέπεις. Ἦτον ὠραῖος νέος καὶ καλὸς ἄνθρωπος καὶ πιστός. Πιστός, μοῦ τὸ ἀπέδειξε. Ἐμεινεν ἐλεύθερος. Ἐφυγε νέος καὶ ἐγύρισε γέρος καὶ τυφλός. Κ' ἐνῶ ἔλειπε, ἐγὼ ἔθαψα καὶ τὸν ἄνδρα μου καὶ ὅλα μου τὰ παιδιὰ. Κ' εὐρεθήκαμεν πάλιν, κ' οἱ δύο δυστυχισμένοι, κοντὰ ὁ ἓνας ἔς τὸν ἄλλον. Ἄλλὰ τί τὰ θέλεις, ἡ νεότης ἔφυγε καὶ δὲν ματαγουρίζει. Ἐκατάλαβες, ἰατρί μου; Τώρα ἂν εἶμαι ἐγὼ ἔρημη καὶ μόνη, αὐτὸς δὲν μοῦ πταίει ἐμένα. Ἐγὼ ὅμως ἔχω χρέος νὰ μὴ τὸν ἀφήσω ἐκεῖνον ἀβοήθητον ἔς τὰ μαῦρα καὶ τὰ σκοτεινά. Ἐκατάλαβες;

— Μαρία, Μαρία! ἐφώναξεν ὁ ἰατρός πρὸς τὴν μαγεύρισα, ἀνοίγων τὴν θύραν. Βάλε δύο πινάκια ἀκόμη ἔς τὸ τραπέζι.

Καὶ στρεφόμενος πρὸς τὴν Κυρὰ Λοξήν.

— Κυρὰ μου, εἶπεν, ἔλα, παρακαλῶ, ν' ἀκούσω τὴν ἱστορίαν σου μὲ τὴν ἡσυχίαν μου εἰς τὸ πρόγευμα, διότι μοῦ ἀρέσει.

— Καλέ, πῶς γίνεται, ἰατρί μου; Ἐσὶ τὸ τραπέζι σου θὰ μᾶς καθίσης!

— Γίνεται καὶ καλογίνεται.

Ἡ Κυρὰ Λοξὴ ἐπέμενε ἀρνούμενη, ἀλλ' ἐνθυμηθεῖσα τὴν μαγεύρισα δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὴν εὐχαρίστησιν τοῦ νὰ τὴν ἐκδικηθῇ καθημένη, ἔστω καὶ ἐπὶ μίαν στιγμὴν, εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ κυρίου της, ἐνῶ ἐκεῖνη ἤθελε νὰ τῆς κλείσῃ τὴν θύραν του.

— Ἀφοῦ τὸ θέλεις, ἰατρί μου, μόνον ἓνα ποτήρι κρασί εἰς ὑγείαν σου καὶ φεύγομεν.

Καὶ λαβοῦσα τὸν τυφλὸν ἐκ τῆς χειρὸς ἠκολούθησε τὸν ἰατρὸν εἰς τὴν τραπεζαρίαν.

— Ἐλέησόν με ὁ Θεός... ἤρχισεν ὁ τυφλός.

— Σιωπὴ Γιάννη! Νὰ μὴ σ' ἀκούσῃ ὁ ἰατρός!

Ἐο Γιάννης ἐσιώπησεν.

— Ὁ συνάδελφός μου, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὁ ἰατρός, θὰ νομίση ὅτι περιποιούμαι τὴν καλὴν αὐτὴν γραῖαν, διὰ νὰ τοῦ προμηθεύσω ψήφους! Θέλει νὰ γείνη βουλευτής! Ἄς γείνη νὰ ἰδῇ τὴν γλύκαν.

— Ἄχ ἰατρί μου, εἶπεν ἡ Κυρὰ Λοξὴ ἐνῶ ὁ ἰατρός ἐγέμιζε τὰ ποτήρια. Ἄς ἤθελες νὰ γείνης βουλευτής μας! Τὸν κόσμον θὰ ἔκαμνα ἄνω κάτω νὰ μὴν ἀποτύχῃ!

— Εὐχαριστῶ, εὐχαριστῶ. Δὲν τὸ ἔχω σκοπόν. Ἄντι ἐμοῦ, λάβε ὑπὸ τὴν προστασίαν σου τὸν συνάδελφόν μου ἐκεῖ κάτω, πού τὸ νοστιμεύεται.

Καὶ προσφέρων τὰ ποτήρια,

— Εἰς ὑγείαν σου, Κυρὰ Λοξή, καὶ... εἰς τοῦ ἀγαπητικῆς σου!

— Εἰς ὑγείαν σου, ἰατρί μου.

Δ. ΒΙΚΕΛΛΑΣ

Η ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΣΧΟΛΗ ΤΩΝ ΥΠΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ

Ἡ Σχολὴ τῶν Ὑπαξιωματικῶν συνεστήθη διὰ τοῦ ΑΔΒ' Νόμου τῆς 21 Ἰουνίου 1882, κοινοποιηθέντος διὰ Β. Δ. τῆς 12 Ἀπριλίου 1883. Τῆ 2 δὲ Μαΐου 1883 ἤρξατο ἡ προσέλευσις τῶν μαθητῶν. Τὸ ἐπὶ τῆς συστάσεως τῆς Σχολῆς προσωπικὸν ἀπετελεῖτο ἐκ τοῦ Ταγματάρχου τοῦ Πεζικοῦ κ. Ἰ. Δημοπούλου ὡς Διοικητοῦ καὶ τοῦ Ταγματάρχου τοῦ Μηχανικοῦ κ. Δ. Νεταρᾶ ὡς διευθυντοῦ τῶν πωδῶν. Ἡ διάρκεια τῶν ἐν αὐτῇ σπουδῶν εἶχεν ὀρισθῆ διετής.

Προορισμὸς τῆς Σχολῆς εἶναι ἡ ἐκπαίδευσις τῶν ἐν αὐτῇ κατατασσόμενων ὑπαξιωματικῶν τῶν διαφόρων σωμάτων, ἵνα καταστῶσιν ἱκανοὶ ὅπως καθέξωσι τὸν βαθμὸν τοῦ ἀξιωματικοῦ εἰς τὸ πεζικόν καὶ ἰππικόν.

Ὅπως καταταχθῇ δ' ἐν αὐτῇ ὑπαξιωματικός τις εἶδει νὰ ἔχη τὰ ἐξῆς προσόντα: Τὸν βαθμὸν τοῦ ἐπιλοχίου ἢ λοχίου.— Νὰ μὴ ὑπηρετῇ ὡς ἀντικαταστάτης κληρωτοῦ παλαιῶν ἀπογραφῶν.— Νὰ ὑπηρετήσῃ ἐπὶ ἐν τοῦλάχιστον ἔτος ὡς ὑπαξιωματικός εἰς τὸ στράτευμα.— Νὰ ἔχη ἐξαίρετον διαγωγὴν.— Νὰ ἦ ἄγαμος καὶ νὰ ἔχη τὰς ἐξῆς γνώσεις: Νὰ ἐκθέτῃ ἐγγράφως δεδομένον τι θέμα ὡς τὸ δυνατὸν κάλλιον.— Νὰ γνωρίζῃ τὴν πρακτικὴν ἀριθμητικὴν καὶ τὴν στοιχειώδη γεωμετρίαν, τὴν θεωρίαν καὶ ἐφαρμογὴν τῆς βολῆς ὄπλου, νὰ ἦ κάτοχος τῶν κανονισμῶν τῆς ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας τῶν στρατευμάτων, τῆς ὑπηρεσίας ἐντὸς πόλεων καὶ φρουριῶν καὶ τῆς ἐν ἐστρατείᾳ ὑπηρεσίας.— Νὰ γνωρίζῃ τὴν λογιστικὴν ὑπηρεσίαν λόχου καὶ τὰς ἀσκήσεις τῆς διμοιρίας ἐν τε τῇ πυκνῇ καὶ ἀραιᾷ τάξει.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν ὀρίσθη εἰς ἑκατόν, διὰ δὲ τὰ δύο πρῶτα ἔτη ἀπὸ τῆς συστάσεως ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἠδύνατο ν' ἀνέλθῃ εἰς διακοσίους.

Στολὴ τῶν μαθητῶν ὀρίσθη διὰ μὲν τοὺς προωρισμένους διὰ τὸ πεζικόν ἢ κεκανονισμένη διὰ τοὺς ὀπλίτας τοῦ πεζικοῦ στολή, διὰ δὲ τοὺς διὰ τὸ ἰππικόν ἢ κεκανονισμένη διὰ τοὺς ὀπλίτας τοῦ ἰππικοῦ, μετὰ τῶν ἐξῆς τροποποιή-

σεων: Ἄπαντες φέρουσι τὰ σήματα τοῦ λοχίου, ἐπὶ δὲ τῶν ἄκρων τοῦ περιλαϊμοῦ τοῦ χιτῶνος καὶ τῆς χλαίνης ἐπιρράπτονται δύο χρυσοκέντητοι φλογοφόροι ροαί.

Τροφὴ τοῖς μαθηταῖς χορηγεῖται ἡ ἐξῆς: Εἰς τὸ πρόγευμα καφές, γάλα, ἢ καφές μετὰ γάλακτος. Εἰς τὸ γεῦμα ἐν φαγητὸν μετὰ κρέατος, τυρὸς καὶ ὀπῶραι. Εἰς τὸ δείπνον ἐν φαγητὸν μετὰ κρέατος ἢ ἐν φαγητὸν ἄνευ κρέατος καὶ τυρὸς ἢ ὀπῶραι.

Ἐκαστος δὲ μαθητῆς λαμβάνει τὴν κεκανονισμένην διὰ τοὺς ὀπλίτας τοῦ στρατοῦ μερίδα ἄρτου.

Ἡ ἀγορὰ τῶν τροφίμων καὶ ἡ παρεσκευὴ τοῦ φαγητοῦ ἐκτελεῖται καθ' ἑκάστην ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιβλέψιν ἐνός μαθητοῦ διοριζομένου κατὰ σειρὰν ὡς συσσιτάρχου.

Ἡ Σχολὴ ἔχει βιβλιοθήκην ἀπαρτιζομένην ἐξ 600 περίπου τόμων, συλλογὴν τοπογραφικῶν ἐργαλείων καὶ συλλογὴν ὀργάνων φυσικῆς καὶ χημείας.

Κατὰ τὴν σύστασιν τῆς Σχολῆς κατατάχθησαν ἐπιτυχόντες εἰς τὰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις 125 ὑπαξιωματικοί, ἐξ ὧν 105 ἦσαν προωρισμένοι διὰ τὸ πεζικόν καὶ 20 διὰ τὸ ἰππικόν ἐξ αὐτῶν κατόπιν εἰς τῇ αἰτήσεϊ του ἐπανῆλθεν εἰς τὸ σῶμά του.— Ἐκ τούτων 33 ἦσαν ἐπιλοχίαι καὶ 92 λοχίαι, προῆλθον δὲ 8 ἐκ τοῦ Μηχανικοῦ, 13 ἐκ τοῦ Πυροβολικοῦ, 28 ἐκ τῶν Εὐζώνων, 56 ἐκ τοῦ Πεζικοῦ, καὶ 20 ἐκ τοῦ Ἰππικοῦ.

Πρὸ τῆς εἰς τὴν Σχολὴν κατατάξεως τῶν οἱ εἰρημένοι ὑπαξιωματικοί εἶχον διακούσει τὰς ἐξῆς σπουδᾶς:

1 τελειόφοιτος τοῦ Πανεπιστημίου, 19 φοιτηταί, 3 τελειόφοιτοι τοῦ Γυμνασίου, 2 ἐκ τῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων, 9 ἐκ τῆς 4ης τάξεως τοῦ Γυμνασίου, 18 ἐκ τῆς 3ης, 28 ἐκ τῆς 2ας καὶ 20 ἐκ τῆς 1ης τάξεως, 18 ἐκ τοῦ Σχολαρχείου, 2 ἐκ τῆς 2ας τάξεως τοῦ Ἑλλην. Σχολείου, 1 ἰδιαιτέρας σπουδᾶς καὶ 3 αὐτοδίδακτοι μὴ φοιτήσαντες ποτε εἰς Σχολεῖόν τι.

Τῆ 14 Αὐγούστου 1883 συνεβίβη διαταγῆς τοῦ Ὑπουργείου οἱ μαθηταὶ ἐξετέλεσαν πορείαν ὡς ἐν πολέμῳ διὰ Κρησιᾶς καὶ Μαραθῶνος, ἐκεῖθεν διὰ Ραφίνας, Μαρκοπούλου καὶ Κερατέας εἰς Λαύριον, ὑπόθεν διὰ Λεγραινῶν καὶ Βάρης ἐπανῆλθον τῆ 24ῃ Αὐγούστου εἰς Ἀθήνας. Τὸν Λόγον τῶν μαθητῶν διώκει ὁ Λοχαγὸς Κ. Λώρης ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτείαν τοῦ συμπαρακολουθοῦντος Διοικητοῦ τῆς Σχολῆς κ. Δημοπούλου.

Τῆ 17ῃ Σεπτεμβρίου 1884 εἰσῆλθον ἐπιτυχόντες εἰς τὰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις ἕτεροι 60 μαθηταί, ἐξ αὐτῶν δὲ 51 ἦσαν προωρισμένοι διὰ τὸ Πεζικόν καὶ 9 διὰ τὸ Ἰππικόν. Ἐκ τούτων προσῆλθον 38 ἐκ τοῦ πεζικοῦ, 6 ἐκ τοῦ

μηχανικοῦ, 4 ἐκ τοῦ πυροβολικοῦ, 2 ἐκ τῶν εὐζώνων, 1 ἐκ τοῦ λόχου τῶν νοσοκόμων καὶ 9 ἐκ τοῦ ἰππικοῦ, ἐξ αὐτῶν δὲ ἦσαν 13 ἐπιλοχίαι καὶ 47 λοχίαι.

Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον συνέστη καὶ τμήμα οἰκονομικοῦ κλάδου, ἔχον σκοπὸν τὴν μόρφωσιν ἀξιωματικῶν διὰ τὸ οἰκονομικὸν σῶμα τοῦ Στρατοῦ.

Ὅπως δὲ καταταχθῇ ὡς μαθητῆς τοῦ τμήματος τούτου τῆς Σχολῆς ὑπαξιωματικός τις δεῖν νὰ ἔχη τὰ ἐξῆς προσόντα: Βαθμὸν ἐπιλοχίου ἢ λοχίου, νὰ διετελέσῃ ὡς σιτιστῆς λόχου ἐπὶ ἐξ τοῦλάχιστον μῆνας, νὰ ἔχη συμπληρωμένον τὸ 28ον ἔτος τῆς ἡλικίας του, νὰ ἦ ἄγαμος καὶ νὰ ἔχη καὶ τὰς ἀπαιτούμενας πρὸς εἴσοδον ἐν τῇ Σχολῇ γνώσεις. Ἡ διάρκεια τῆς σπουδῆς τοῦ οἰκονομικοῦ τμήματος ὀρίσθη διετής. Ἐπιτυχόντες δὲ εἰς τὰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις διὰ τὰ οἰκονομικὸν τμήμα κατατάχθησαν ὡς μαθηταὶ 40 ὑπαξιωματικοί, ἐξ ὧν 2 ἐπιλοχίαι καὶ 38 λοχίαι, ἐκ τούτων πάλιν προῆλθον 29 ἐκ τοῦ πεζικοῦ, 6 ἐκ τῶν εὐζώνων, 2 ἐκ τοῦ ἰππικοῦ, 2 ἐκ τοῦ μηχανικοῦ καὶ 1 ἐκ τοῦ πυροβολικοῦ.

Οἱ 100 οὗτοι εἰσελθόντες μαθηταὶ εἶχον προγενεστέραν ἐκπαίδευσιν ὡς ἐξῆς:

8 φοιτηταί τοῦ πανεπιστημίου, 14 ἀπόφοιτοι τοῦ γυμνασίου, 65 μαθηταὶ τοῦ γυμνασίου, 4 ἐκ τῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων, 7 μαθηταὶ τοῦ πολυτεχνείου καὶ 2 τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου.

Τῆ 27 Ἀπριλίου 1885 διοικητῆς τῆς Σχολῆς διαώρισθη ὁ Ἀντισυνταγματάρχης τοῦ πεζικοῦ κ. Κ. Σέχος, τοῦ τέως Διοικητοῦ Ἀντισυνταγματάρχου κ. Δημοπούλου διορισθέντος Διοικητοῦ τοῦ 7ου τάγματος τῶν εὐζώνων. Τῆ 1ῃ Ἰουλίου 1885 ἤρξαντο αἱ ἀπολυτήριαι ἐξετάσεις τῶν πρώτων εἰσελθόντων 124 μαθητῶν ἐνώπιον ἐπιτροπῆς πρὸς τοῦτο συσταθείσης, καθ' ἃς ἠὺδοκίμησαν πάντες.

Τὸν Αὐγούστου τοῦ 1885 τροποποιηθέντος τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Σχολῆς ἡ διάρκεια τῶν ἐν αὐτῇ σπουδῶν ὀρίσθη τριετής.

Συνεβίβη δὲ διαταγῆς τοῦ ὕπουργείου οἱ ὑποστάντες τὰς ἀπολυτήριους ἐξετάσεις μαθηταὶ διεταχθῆσαν νὰ ἐκτελέσωσι πορείαν ἀπὸ τῶν ἀνατολικῶν ἄκρων τῆς ὀρθοετικῆς γραμμῆς μέχρι τῆς θέσεως Κούτρας πρὸς τοπογραφικὴν μελέτην. Ἡ πορεία αὕτη διήρκεσεν ἀπὸ τῆς 24ῃς Αὐγούστου μέχρι τῆς 23ῃς Σεπτεμβρίου, παρηκολούθησε δὲ τοὺς μαθητὰς καὶ ὁ διοικητῆς τῆς Σχολῆς Ἀντισυντ. κ. Σέχος καὶ ὁ ὑποδιοικητῆς Ταγματάρχης κ. Σχινᾶς.

Τῆ 25ῃ Σεπτεμβρίου 1885 εἰσῆλθον ἐπιτυχόντες εἰς τὰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις 20 ὑπαξιωματικοὶ προωρισμένοι διὰ τὸ πεζικόν καὶ 6 διὰ τὸ ἰππικόν ἐκ τούτων 11 προῆλθον ἐκ τοῦ πεζικοῦ, 4 ἐκ τοῦ πυροβολικοῦ, 3 ἐκ τῶν εὐζώνων.

ων, 2 ἐκ τοῦ μηχανικοῦ, καὶ 6 ἐκ τοῦ ἵππικοῦ, ἦσαν δὲ 2 ἐπιλοχαίαι καὶ 24 λοχαίαι. Οὗτοι δὲ εἶχον τὰς ἐξῆς προγενεστέρους σπουδὰς:

6 φοιτηταὶ τοῦ πανεπιστημίου, 3 ἀπόφοιτοι τοῦ γυμνασίου, 14 μαθηταὶ τοῦ γυμνασίου, 1 ἐκ τῆς Στρατ. Σχολῆς τοῦ Βελγίου, 1 ἐκ τῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων καὶ 1 ἐκ τοῦ Ἑλλην. Σχολείου.

Διὰ Β. Δ. τῆς 22 Σεπτεμβρίου 1885 κατετάχθησαν εἰς τὸν στρατὸν ὡς ἀνθυπολοχαγοὶ ἐπιτυχόντες εἰς τὰς ἀπολυτήριους ἐξετάσεις 103 εἰς τὸ πεζικόν καὶ 20 εἰς τὸ ἵππικόν, ἐνὸς ἀποβιώσαντος τῆ 20ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐν τῷ νοσοκομείῳ Βώλου.

Διὰ Β. Δ. τῆς 19 Ὀκτωβρίου 1885 ἐκανονίσθη ὅπως ἀπαντες οἱ μαθηταὶ φέρωσι τὴν αὐτὴν στολὴν ἢ καὶ οἱ ὀπλίται τοῦ σώματος εἰς ὃ ἀνήκουσι σὺν τῇ διαφορᾷ ὅτι τὸ περιλαίμιον τοῦ ἀμπεχόνου, τοῦ χιτῶνος καὶ τῆς χλαίνης θέλει κατασκευάζεσθαι ἀπὸ ἐρέας κυανῆς.

Τὸν Μάϊον ε.ε. διωρίσθη ἐκ νέου Διοικητῆς τῆς Σχολῆς ὁ Ἀντισυνταγματάρχης κ. Δημόπουλος.

Διὰ διαταγῆς τοῦ ὑπουργείου οἱ μαθηταὶ ἀπασῶν τῶν τάξεων ἐξετέλεσαν πορείαν ἀπὸ τοῦ ἀνατολικωτέρου ἄκρου τῆς ὄροσεικῆς γραμμῆς ἤτοι τοῦ σταθμοῦ τῶν Τριῶν Πλατάνων μέχρι τοῦ Ζυγοῦ ἀπέναντι τοῦ Μετσόβου. Οἱ μαθηταὶ διήνυσαν οὕτω πεζῇ πλέον τῶν 300 χιλιομέτρων. Ἐξ Ἀθηνῶν ἀνεχώρησαν τῆ 23ῃ Ἰουλίου, συμπαρακολουθούσης τοῦ Διοικητοῦ τῆς Σχολῆς μετὰ τοῦ λοιποῦ προσωπικοῦ, καὶ μέχρι μὲν Βώλου μετέβησαν διὰ θαλάσσης, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Λάρισσαν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, ἀπὸ τῆς Λαρίσσης δὲ ἤρξατο ἡ πεζοπορεία· οἱ μαθηταὶ ἀνῆλθον ἐπὶ τῆς Ὀσσης, ἐκεῖθεν κατέβησαν διὰ τῶν Ἀμπελακίων καὶ τῶν Τεμπῶν καὶ ἔφθασαν εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Τριῶν Πλατάνων, ὅθεν πλέον παρακολούθησαν τὴν ὄροσεικὴν γραμμὴν μέχρι τοῦ Ζυγοῦ, ἐπανελθόντες εἰς Ἀθήνας τῆ 22 Αὐγούστου.

Τῆ 11ῃ Σεπτεμβρίου ε.ε. κατετάχθησαν εἰς τὴν Σχολὴν ἐπιτυχόντες εἰς τὰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις 61 μαθηταὶ: ἐξ αὐτῶν εἰσι 17 προωρισμένοι διὰ τὸ πεζικόν, 4 διὰ τὸ ἵππικόν καὶ 40 διὰ τὸν οἰκονομικὸν κλάδον. Ἐκ τούτων ἦσαν 27 ἐπιλοχαίαι καὶ 34 λοχαίαι, προῆλθον δὲ 37 ἐκ τοῦ πεζικοῦ, 11 ἐκ τῶν εὐζώνων, 5 ἐκ τοῦ πυροβολικοῦ, 4 ἐκ τοῦ μηχανικοῦ καὶ 4 ἐκ τοῦ ἵππικοῦ.—Οὗτοι δὲ εἶχον τὰς ἐξῆς προγενεστέρους σπουδὰς: 1 φοιτητῆς τοῦ πανεπιστημίου, 2 ἀπόφοιτοι τοῦ γυμνασίου, 41 μαθηταὶ τοῦ γυμνασίου καὶ 17 μαθηταὶ τοῦ ἑλληνικοῦ Σχολείου.

Ἦδη δὲ διδάσκονται τὰ ἐξῆς μαθήματα ἐν τῇ Σχολῇ. Ἐν τῇ 1ῃ τάξει: Ἑλληνικά, Γαλλικά, Γενικὴ ἱστορία, Γενικὴ Γεωγραφία, Ἀριθ-

μητικὴ, Γεωμετρία, Φυσικὴ, ἀνάπτυξις κανονισμῶν ἀσκήσεων καὶ ὑπηρεσίας ἐν ἐκστρατεία, Ἰχνογραφία, ὄπλομαχητικὴ, Ἀσκήσεις πεζικοῦ καὶ ἵππικοῦ καὶ γυμναστικῆς.

Ἐν τῇ 2ῃ τάξει: Ἑλληνικά, Γαλλικά, Ἱστορία καὶ Γεωγραφία τῆς Ἑλλάδος, Γεωμετρία, Κατωτέρα ἄλγεβρα, εὐθύγραμμος τριγωνομετρία, Φυσικὴ, Περιγραφικὴ Γεωμετρία, Χημεία, ἀνάπτυξις κανονισμῶν ἀσκήσεων καὶ ὑπηρεσίας ἐν ἐκστρατεία, Ἰχνογραφία, ὄπλομαχητικὴ, Ἀσκήσεις πεζικοῦ καὶ ἵππικοῦ καὶ γυμναστικῆς.

Ἐν τῇ 3ῃ τάξει. Ἑλληνικά, Γαλλικά, Τοπογραφία, Πολεμικὴ τέχνη, Στρατιωτικὸν δίκαιον, Ὀχυρωτικὴ, Πυροβολικὴ καὶ ὀλίγα περὶ στρατιωτικῆς τεχνολογίας, ἀνάπτυξις κανονισμῶν ἀσκήσεων καὶ ὑπηρεσίας ἐν ἐκστρατεία, Ἰχνογραφία, ὄπλομαχητικὴ, Ἀσκήσεις πεζικοῦ, ἵππικοῦ καὶ πυροβολικοῦ καὶ γυμναστικῆς.

Οἱ μαθηταὶ τοῦ οἰκονομικοῦ τμήματος διδάσκονται τὰ αὐτὰ μαθήματα πλὴν τῆς ἀναπτύξεως τῶν κανονισμῶν τῶν ἀσκήσεων καὶ τῆς ἐκστρατείας ὑπηρεσίας, τῆς ὄχυρωτικῆς, τῆς πυροβολικῆς, τῆς Πολεμικῆς τέχνης, τῶν ἀσκήσεων τοῦ πεζικοῦ καὶ τοῦ πυροβολικοῦ. Ἀντὶ δὲ τούτων διδάσκονται τὰ ἐξῆς: ἐν τῇ 1ῃ καὶ 2ῃ τάξει στρατιωτικὴν οἰκονομίαν καὶ λογιστικότητα καὶ ἐν τῇ 3ῃ τάξει, Διπλογραφίαν, Πολιτικὴν οἰκονομίαν, στοιχεῖα τεχνολογικῆς χημείας—Περὶ προμηθειῶν, ἐλέγξεως καὶ συντηρήσεως ὑλικοῦ, τροφῶν καὶ νομῆς—ἀνάπτυξιν τοῦ κανονισμοῦ τῆς οἰκονομικῆς ὑπηρεσίας τοῦ στρατοῦ ἐν ἐκστρατεία.

Ἦδη ὑπάρχουσι μαθηταὶ ἐν τῇ Σχολῇ 177, ἐξ ὧν εἰσι προωρισμένοι 82 διὰ τὸ πεζικόν, 18 διὰ τὸ ἵππικόν καὶ 77 διὰ τὸ οἰκονομικόν.

Ἡ καθ' ἡμέραν διαίτα τῶν μαθητῶν εἶναι ἡ ἐξῆς: Ἐγείρονται τῇ 5ῃ ὥρᾳ τῆς πρωΐας, τῇ 5 1/4 λαμβάνουσι τὸν καφέ, ἀπὸ τῆ 5 1/2—7 1/2 γίνεται μελέτη, ἀπὸ τῆς 7 1/2—9 τελεῖται ἡ ἀτομικὴ καθαριότης, ἡ ἐπιθεώρησις παρὰ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ἡ ἀναφορὰ τοῦ λόχου τῶν μαθητῶν. Ἀπὸ τῆς 9—12 παράδοσις τῶν μαθημάτων. Τῇ 12ῃ παρατίθεται τὸ γεῦμα, μέχρι τῆς 2 μ. μ. τελεῖται ἀνάπαυσις, ἀπὸ τῆς 2—5 αἱ διάφοροι ἀσκήσεις πεζικοῦ, ἵππικοῦ καὶ πυροβολικοῦ, γυμναστικῆς, ἰχνογραφίας καὶ ὄπλομαχητικῆς, ἀπὸ τῆς 5—6 ἀνάπαυσις, ἀπὸ τῆς 6—8 μελέτη, τῇ 8ῃ παρατίθεται τὸ δεῖπνον μέχρι δὲ τῆς 9ῃς ἀνάπαυσις, ἀπὸ τῆς 9—10 ἐκουσίᾳ μελέτη, τῇ 10ῃ κατακλίνονται οἱ μαθηταί.

Κατὰ τὰς ἑορτὰς οἱ μαθηταὶ ἐξέρχονται ἐλευθέρως ὡς καὶ καθ' ἑκάστην Πέμπτην ἀπὸ τῆς 5—10 μ. μ.

Γ.

ΣΕΙΣΜΟΙ

ΤΑ ΗΦΑΙΣΤΕΙΩΔΗ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ
ὁ ὄργανισμὸς τῆς γῆς

Γ'

Αἱ ἀδιέλπειτοι μετακινήσεις καὶ ἀνωμαλίας τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς καὶ οἱ σεισμοὶ τοῦ ἐδάφους.—Συνέχεια τῆς ἐρεῦνης τῶν πολλαπλῶν αἰτίων τῆς παραγωγῆς τῶν σεισμῶν.—Ἐπιρροὴ τῶν ἐν τοῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς εἰσδύοντων ὑδάτων εἰς τὴν παραγωγὴν σεισμῶν καὶ ἠφαιστειῶδων φαινομένων.—Παρατηρήσεις περὶ σεισμῶν ἐπιθεωρητικῶν καὶ τῶν ἐν Ζακύνθῳ Ἄγγλου Forster.—Τὰ ἠφαιστεια εἰσὶ φαινόμενα μόνον τῶν βαθυτέρων στρωμάτων τοῦ φλοιοῦ.

Εἶπομεν ἤδη καὶ ἐξηγήσαμεν, νυμίζομεν, εὐκρινῶς ὅτι οἱ σεισμοὶ, ἤτοι οἱ τρομώδεις κραδασμοὶ τοῦ ἐδάφους εἰσὶν ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεκα τῆς προέουσης πάντοτε ἀποψύξεως τῆς γῆς συγκεντρικῆς συστολῆς καὶ συρρικνώσεως τῶν στρωμάτων τοῦ φλοιοῦ αὐτῆς. Ἐννοεῖται ἤδη, ὅτι αἱ συρρικνώσεις καὶ αἱ πτυχαὶ τοῦ φλοιοῦ συμβαίνουσι συχνότερον καὶ περισσότερον ἐκεῖ, ὅπου μεγάλα πρὶν διαρρήξεις τοῦ φλοιοῦ παρέχουσιν ἥττονα ἀντίστασιν. Ἐνεκα τούτου δὲ οἱ καταστρεπτικώτεροι καὶ οἱ φοβερώτεροι σεισμοὶ συμβαίνουσι πρὸ πάντων εἰς τὰς τρεῖς ἀνωτέρω περιγραφείσας ἠφαιστειώδεις κυκλοτερεῖς γραμμάς.

Ἄλλ' αἱ ἐκτεταμέναι αὐταὶ διαρρήξεις τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς παρήγαγον κατὰ τὰ διάφορα στρώματα αὐτοῦ ὑπερμεγέθεις ῥωγμάς, σχισμάς, κοιλότητας κενάς, ἐν αἷς βράχοι καὶ ὄγκοι γῆς ἴστανται μετέωροι. Αἱ κοιλότητες αὐταὶ πολλάκις πληροῦνται αἰφνης δι' ἀποσπασμένων στερεῶν στοιβάδων ἐκ τῶν ἄνω ἢ ἐκ τῶν πλαγιῶν. Ὀλόκληροι δὲ ὑπερμεγέθεις ὑπόγειοι βράχοι, ὅπως τοποθετηθῶσιν εἰς τοὺς κενούς χώρους καὶ τὰς χαινούσας ῥωγμάς, θραύονται, συντρίβονται ἢ κάμπτονται προξενούντες σεισμικὰς δονήσεις τοῦ ἐδάφους μετὰ κρότου καὶ βοῆς καὶ μυκηθμῶν γιγνομένων πολλάκις.

Ἐπειδὴ δὲ ἐκάστη μεγάλη καὶ ἐκτεταμένη συρρικνωσις καὶ συγκεντρικὴ συστολὴ τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς παράγει νέας ἀνωμαλίας τῶν στρωμάτων καὶ ῥωγμάς καὶ κοιλότητας νέας, τὴν πρώτην ταύτην ἰσχυρὰν διατάραξιν ἐπακολουθεῖ κατόπιν σειρά νέων ἀσθενεστέρων διαταράξεων καὶ μετακινήσεων τοῦ φλοιοῦ κατὰ τὸ μέρος αὐτό, μέχρις οὗ αὐθις τὰ μετακινήθηεντα καὶ διαταραχθέντα στρώματα τῆς γῆς ἐπαναλάβωσι νέας θέσεις καὶ ἀνακτήσωσι τὴν διαταραχθεῖσαν ἰσορροπίαν των.

Διὰ τοῦτο δὲ παρατηρεῖται σταθερῶς τὸ φαινόμενον, ὅτι τοὺς μεγάλους καὶ καταστρεπτικούς σεισμούς ἐπὶ ἡμέρας πολλάς κατόπιν παρακολουθεῖ σειρά μικροτέρων καὶ ἀσθενεστέρων σεισμῶν.

Ἄλλὰ σεισμικοὶ κλονισμοὶ τοῦ ἐδάφους συμβαίνουσιν καὶ δι' ἄλλας ἐτι διαφορὰς ἐπεξεργασίας συντελουμένης ἀδιαλείπτως ἐν τοῖς ἐγκάτοις

τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς, εἰς τὰς ὁποίας ἐτι τὰ μέγιστα συμβάλλουσιν ἡ ὑπόγειος αὐτῆ ἀνωμαλία καὶ ἡ συνεχὴς διατάραξις τῶν στρωμάτων τοῦ φλοιοῦ.

Τὰ ὕδατα τῶν θαλασσῶν εἰσδύοντα ἐν τοῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς διὰ τῶν ῥωγμῶν τῶν ἀνωτέρω περιγραφείσων γηίνων διαρρήξεων διυγραίνουσι καὶ ἐμποτίζουν τὰ διάφορα στερεὰ στρώματα διευκολύνοντα τὴν διάλυσιν πετρωμάτων, τὴν ἀπόσπασιν καὶ κατατριβὴν βράχων καὶ τὴν καθίζησιν τῶν ὑπερκειμένων ἢ παρακειμένων στοιβάδων τοῦ ἐδάφους καὶ προξενούντα ἰσχυροὺς σεισμικούς κλονισμούς.

Πρὸς τὴν ἰδέαν δὲ ταύτην πληρέστατα συμφωνοῦσι καὶ αἱ ἀπὸ τινων ἐτῶν γιγνόμεναι καὶ ἐσχάτως δημοσιευθεῖσαι παρατηρήσεις τοῦ ἐν Ζακύνθῳ πρὸ δεκατριετίας διακείμεντος διευθυντοῦ τῶν ὑποβρυχίων τηλεγράφων τῆς διεθνούς Τηλεγραφικῆς ἑταιρίας κ. W. G. Foster.

Ὁ κ. Forster ἀσχοληθεὶς καὶ περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι συμβαινόντων συχνῶν σεισμῶν παρετήρησεν, ὅτι καθ' ἕκαστον γιγνόμενον σεισμόν ὁ ἐγγύτερος τοῦ κέντρου τοῦ σειμοῦ πυθμὴν τῆς θαλάσσης ἐβυθίζετο εἰς πολλάς ἑκατοστύας ὄργυων.

Οὕτω μετὰ τὸν καταστρεπτικὸν σεισμόν τῆς Κεφαλληνίας καὶ Λευκάδος τοῦ 1867 εἰς ἀπόστασιν τινὰ ἐκ τοῦ Capo—Gobbo αἱ βυθομετρήσεις ἐδίδον ἀντὶ 600—800 ὄργυων βάθος ὡς πρὶν, 1000 καὶ πλέον, καὶ εἰς τινὰ μέρη μάλιστα δὲν ἠδύνατο νὰ εὕρωσι ποσῶς πυθμῆνα! Ἐπίσης κατὰ τὸν ἰσχυρὸν σεισμόν τῆς Ζακύνθου τοῦ 1873 ὁ πυθμὴν τῆς μεταξὺ τῆς νήσου ταύτης καὶ τῆς Πελοποννήσου θαλάσσης καθίζησεν ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ καθίζησει διέρρηξε τὸ καλῶδιον τὸ συνδέον αὐτὴν μετὰ τῆς Πελοποννήσου καὶ ἔφθειρεν αὐτὸ εἰς ἀπόστασιν ἐνὸς χιλιομέτρου. Ἐπίσης τῷ 1878 μετὰ σεισμόν ἐν Μεσσηνίᾳ τὸ καλῶδιον τῆς Κρήτης τὸ διερχόμενον πλησίον τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου διεκόπη ἕνεκα καθίζησεως τοῦ βυθοῦ τῆς θαλάσσης κατὰ δισχιλία καὶ πλέον μέτρα. Τῷ 1885 δὲ κατὰ τὸν σεισμόν τῶν Καλαμῶν εἶχε συμβῆ μεγάλη ἀνατροπὴ τοῦ θαλασσοῦ βυθοῦ μεταξὺ τῆς νήσου Σαπιέντζας καὶ τῆς Κρήτης. Τὸ καλῶδιον τῆς Κρήτης, ὅπερ διήρχετο πλησίον τῆς Σαπιέντζας διεκόπη, αἱ δὲ βυθομετρήσεις αἱ γινόμεναι παρὰ τὴν Σαπιέντζαν διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου τῆς ἑταιρίας τῶν διεθνῶν τηλεγράφων εὕρισκον βάθος ἀντὶ 1200 μέτρων ὡς πρὶν, 4000 καὶ 6000 μέτρων! Τὸ δὲ περίεργον ἦν, ὅτι ἡ καθίζησις τοῦ πυθμῆνος τῆς θαλάσσης πολλαχῶς ἦτο μεγάλη καὶ ἀπότομος οὕτως, ὥστε ἡ καταμέτρησις, ἣτις ἐγένετο εἰς τὴν πρῶταν τοῦ πλοίου, διέφερε κατὰ 500 μέτρα τῆς καταμετρήσεως ἣτις ἐγένετο ἐν τῇ πρῶτῃ!

Πολλαχού δὲ ἡ καταθύσις ἦτο τόσον μεγάλη καὶ ἀνώμαλος, ὥστε ἡ ἑταιρία ἠναγκάσθη εἰς πολλὰ μέρη ν' ἀλλάξῃ διεύθυναι κατὰ τὴν καταθύσιον τοῦ νέου καλωδίου.

Κατὰ τὸν τελευταῖον δὲ καταστρεπτικὸν σεισμὸν ἐν Μεσσηνίᾳ κατὰ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος Αὐγούστου τὸ κελύδιον τὸ συνδέον τὴν Ζάκυνθον καὶ τὴν Κρήτην πάλιν διεκόπη κατὰ τὴν παραλιαν τῆς Μεσσηνίας. Κατὰ τὰς γενομένας δὲ τότε βυθομετρήσεις ἀπεδείχθη, ὅτι καὶ αὐθις ὁ πυθμὴν τῆς θαλάσσης περὶ τὴν Μεσσηνίαν ὑπέστη καθίζησιν 1000 περίπου ὀργυῶν καὶ πολλαχού 700.

Τὰ ὕδατα ἄρα τῶν θαλασσῶν εἰσδύοντα διὰ τῶν βωγμῶν, ἐμποτίζοντα, κατατρίβοντα καὶ διαλύοντα τὰς στερεὰς στοιβάδας συντελοῦσι τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἀέννησον ἀλλοίωσιν τῶν στρωμάτων τοῦ φλοιού.

Ἄλλὰ γνωρίζομεν καλῶς, ὅτι, ὅσω εἰσδύομεν πρὸς τὸ κέντρον τῆς γῆς, ὡς ἐκ τῆς κεντρικῆς ἐστίας τῆς θερμότητος, ἀπαντῶμεν θερμοκρασίαν μεγαλειτέραν, αὐξοῦσαν κατὰ ἓνα βαθμὸν ἑκατονταβάθμου θερμομέτρου ἀνὰ 33 μέτρα βάθους.

Ἐφ' ὅσον δὲ τὰ εἰσδύοντα ὕδατα εἰς τὰ ἐπιπολαιότερα στρώματα δὲν συναντῶσι θερμότητα μεγάλην, δὲν ἐπιφέρουσιν εἰς τὰ στρώματα ταῦτα εἰμὴ τὰ ἀνωτέρω περιγραφέντα φαινόμενα τὰ προερχόμενα ἐκ τῆς διαλυτικῆς τῶν ὑδάτων ιδιότητος· ἀλλὰ καθ' ὅσον εἰσδύουσι βαθύτερον, συναντῶσιν ἐπὶ τοσοῦτον τὴν θερμότητα μεγαλειτέραν, ὅτε καὶ ταῦτα θερμαίνονται βαθμηδὸν μέχρι ζέσεως καὶ ἐξατμίσεως. Ἦδη εἰς βάθος περίπου τριῶν χιλιόμετρων τὸ ὑπόγειον ὕδωρ βράζει καὶ ἄρχεται νὰ ἐξατμίζεται.

Νέα κατὰ συνέπειαν φαινόμενα συντελοῦνται εἰς τὸ βάθος αὐτὸ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς· ἡ ἰσορροπία τῶν ἐν αὐτοῖς ἡδὴ ὑπαρχόντων ἀτμῶν καὶ ἀερίων, ὑγρῶν καὶ στερεῶν ὑλῶν διαταράσσεται ὡς ἐκ τῆς προσθήκης νέας οὐσίας, νέας ὕλης, νέων ἀτμῶν.

Τὸ ζέον νέηλυ ὕδωρ ἐξατμιζόμενον παράγει νέους ἀτμούς, οἵτινες ἀπαιτοῦσι μέγαν κενὸν χώρον καὶ οἵτινες συσσωρευόμενοι μεγάλως ἐκδιάζουσι αὐθις πρὸς τὰ ἄνω τὰ διάφορα στρώματα τῆς γῆς προξενούντες νέας ὑπογείους διαρρήξεις καὶ βωγμὰς καὶ μετακινήσεις πετρωμάτων καὶ ἀποσπάσεις καὶ ἀνκτροπὰς βράχων καὶ κυρτώσεις στερεῶν στοιβάδων, συντελουμένων πάντων μετὰ ἀναλόγων σεισμικῶν δονήσεων. Ὄταν οἱ ἀτμοὶ καὶ γὰ ἀέρια ταῦτα σχηματίζονται καὶ συσσωρεύονται πολλὰ καθ' ὑπερβολὴν, τότε εἶνε ἀδύνατον νὰ συγκρατηθῶσιν ἐν τοῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς καὶ ὠθεύοντα βιαίως τὰ ὑπεράνω στρώματα, ὅπου ταῦτα παρέχουσιν ἡττονα ἀντίστασιν, διαρρηγνύουσιν αὐτὰ μέχρι τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας, ὅπου εὐρίσκουσιν ἐλευθέραν πρὸς τὰ ἔξω διέξοδον

μετὰ κατάγου καὶ κρότου συμπαρασύροντα καὶ διαφόρους ἐτι ἄλλας ὕλας εἰς κόνιν ἢ μάζας διαπύρους, ἢ οὐσίας ἐν βευστῇ καὶ τετρηκίᾳ καταστάσει ἐκ τῆς μεγάλης θερμότητος τῆς γῆς τῆς ὑπαρχούσης εἰς τὰ βαθέα αὐτὰ στρώματα.

Αἱ πρὸς τὰ ἔξω αὐτὰ ἐκρήξεις παριστῶσι τὴν προσπάθειαν τῆς φύσεως αὐτῆς, ὅπως ἐξαγάγῃ πρὸς τὰ ἔξω τὴν ἐπιπροσθεθεῖσαν οὐσίαν, ἣτις εἰσδύσασα εἰς τοὺς κόλπους τοῦ ὄργανισμοῦ τῆς γῆς διατάραξεν, οὕτως εἰπεῖν, τὴν ἰσορροπίαν τῶν συστατικῶν τοῦ ὄργανισμοῦ αὐτοῦ.

Οὕτω δὲ παράγονται τὰ ἠφαιστεια, ἅτινα ἀπαντα εὐρηνται παρὰ τὴν θάλασσαν, καὶ πολλὰ μάλιστα τούτων ἀναδύουσι ἐκ τοῦ μέσου τῶν Ὀκεανῶν αὐτῶν. Τὰ ἠφαιστεια δὲ ταῦτα διατελοῦσιν ἐν ἐνεργείᾳ, ὅταν οἱ κάτωθεν ἀτμοὶ συσσωρεύονται εἰς μεγάλην ποσότητα καὶ συμπιεζόμενοι ὑπερβαλλόντως ζητοῦσι πρὸς τὰ ἔξω ἐλευθέραν διέξοδον, ὅταν δ' ἐκφύγῃ ἰκανὴ ποσότης αὐτῶν, πάλιν ἐφηνουχάζουσι, μέχρις οὗ νέα παραγωγή ὑπερβαλλούσης ποσότητος ἀτμῶν φέρῃ νέαν ἠφαιστειώδη ἐκρήξιν.

Εἰς τὴν ἀνωτέρω ἐξήγησιν συμφωνεῖ καὶ ἡ παρατήρησις, ὅτι πάντα σχεδὸν τὰ ἠφαιστεια κείνται παρὰ τὰς θαλάσσας, πολλὰ δὲ τούτων ἀναδύουσι καὶ ἐκ τοῦ πυθμῆνος βαθυτάτων Ὀκεανῶν. Ἡ γνώμη δὲ αὕτη ὑποστηρίζεται ἐτι καὶ ἐκ τοῦ ὅτι εἰς πολὺ προγενεστέρους χρόνους ὑπῆρχον πλείστα ἠφαιστεια εἰς τὴν κεντρικὴν Εὐρώπην, ὧν τὰ ἴχνη ἐτι καὶ σήμερον διατηροῦνται καὶ ἀνευρίσκονται πολλαχού. Φαίνεται δὲ ὅτι παρὰ τὰ ὄρη τῆς μέσης Εὐρώπης ἄλλοτε ἐγεννίαζον θάλασσαν, αἵτινες νῦν ἀπεμικρύνθησαν διὰ τῆς ἀναδύσεως νέων κατόπιν περίξ χωρῶν.

Οὕτως ἐν Γαλλίᾳ ὑπῆρχον ἑκατοντάδες ἠφαιστειῶν, ἐνῶ σήμερον οὐδὲν ὑπάρχει. Ἐπίσης πολλὰ αὐτῶν ὑπῆρχον ἐν Σαξονίᾳ, Βοημίᾳ, Οὐγγαρίᾳ καὶ Τρανσυλθανίᾳ. Εἶνε ἀληθές, ὅτι καὶ ἡδὴ εὐρέθησαν τινὰ ἠφαιστεια, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀσθενῆ καὶ σμικρά, ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Ἀσίας καὶ Ἀμερικῆς, πλὴν καὶ εἰς παραγωγὴν αὐτῶν τὰ ὕδατα ἀπορροφῶνται ἐκ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς καὶ εἰσδύουσιν εἰς τὰ ἐγκάτα αὐτῆς διὰ βωγμῶν καὶ ὑπογείων ὀχετῶν ἐκ ποταμῶν καὶ λιμνῶν ἐκτεταμένων ἢ καὶ μεσογείων θαλασσῶν εὐρίσκομένων ἐν ταῖς χώραις ταύταις.

Ἡ γνώμη, ὅτι τὰ ἠφαιστεια προέρχονται καθ' εὐθείαν ἐκ τῆς κεντρικῆς κοιλότητος τῆς γῆς, ὅτι εἰσὶν ὅποι συγκοινωνοῦσαι τὴν ἐσωτερικὴν κεντρικὴν κοιλότητα πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιφάνειαν, ὅτι δηλαδὴ ἔχουσιν ὕψος ὅσον ὀλόκληρον τὸ πάχος τοῦ φλοιού τῆς γῆς, ὑπερ ὑπολογίζεται περίπου περὶ τὰ 75 γεωγραφικὰ μίλια, εἶνε ἰσφαλέμην, διότι τοῦτο εἶνε ἀδύνατον.

Εἶνε δὲ ἀδύνατον, καθ' ὅσον δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ αὐξάνωσι καὶ πλεονάζωσιν αἱ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς γῆς πάντοτε αἱ αὐταὶ ἐν ἐξατμίσει σταθερῶς ὑπάρχουσαι ἀπ' αἰῶνων οὐσίαι. Τοῦναντίον μάλιστα κατὰ τὴν ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἐξενεχθεῖσαν ἡμετέραν γνώμην κυρουμένην ὑπὸ τῆς ὀρθῆς παρατηρήσεως καὶ τῆς ἐν τῇ ἐπιστήμῃ λογικῆς, τὸ ἐσωτερικὸν τῆς γῆς, ὡς ἐκ τῆς ἀκαταπαύστου ἀποψύξεως αὐτῆς, ὑψίσταται ἀενάως αὐξοῦσαν ἔλλειψιν οὐσιῶν καὶ ἀραιώσιν τῶν ἐν αὐτῷ ἀερίων καὶ ἀτμῶν καὶ ὑγρῶν, ὡς ἐκ τοῦ κενοῦ χώρου τοῦ ὑπολειπομένου συνεχῶς ἐκ τῆς ἀδιαλείπτου συμποκνώσεως, στερεοποιήσεως καὶ ἐναποθέσεως ἐν τῇ ἐσωτερικῇ ἐπιφανείᾳ τοῦ φλοιού νέων στερεῶν στοιβάδων.

Ἄρα τὰ ἠφαιστεια εἰσὶ φαινόμενα μόνον τῶν βαθυτέρων στρωμάτων τοῦ φλοιού τῆς γῆς παραγόμενα διὰ τῆς ἀνωτέρω ἐκτεθείσης φυσικῆς καὶ χημικῆς ἐπιδράσεως τῶν ὑπογείων ὑδάτων ἐπὶ τῶν διαφόρων ὀρυκτῶν καὶ μεταλλικῶν οὐσιῶν τῆς γῆς καὶ πρὸ πάντων διὰ τῆς ἐπιδράσεως τῆς ἰσχυρᾶς κεντρικῆς θερμότητος ἐπὶ τε τοῦ κυκλοφορούντος ὕδατος καὶ τῶν λοιπῶν ἐν διαλύσει καὶ βευστοποιήσει οὐσιῶν τῶν ὑπογείων αὐτῶν στρωμάτων.

[Ἐπεται τὸ τέλος.]

Ιο. ΦΟΥΣΤΑΝΟΣ.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΙΘΗΚΩΝ

Α'

Κοινωνία καὶ οἰκογένεια τῶν πιθήκων.

Συγκρίνοντες τὰ ὁρμήματα τῶν ζώων ἐν γένει, ἢ καὶ τῶν πιθήκων ἰδιαιτέρως πρὸς τὰς ψυχικὰς ἐκδηλώσεις τοῦ πεπολιτισμένου ἀνθρώπου διακρίνομεν χάσμα δυσπλήρωτον. Σφάλλονται ὅμως οἱ ἐξετάζοντες μόνον τὰ δύο ταῦτα ἔσχατα σημεῖα. Ἄν κατελθόντες πάσας τὰς βαθμίδας τῆς ἀνθρωπίνης φυλῆς συγκρίνωμεν τοὺς ταπεινότερους τούτους ἀντιπροσώπους πρὸς τινὰ ζῶα, θὰ ἴδωμεν τὰς διαφορὰς ἐκλειπούσας καὶ ἀναφανομένας ἀναλογίᾳς. Ἐκ τούτου πολλοὶ συνεπέραναν ὅτι πολὺ ὀλιγώτεροι διαφορὰ ὑφίστανται μεταξύ τινῶν πιθήκων καὶ τῶν Αὐστραλῶν αὐτοχθόνων ἢ μεταξύ τῶν τελευταίων τούτων καὶ τῶν Εὐρωπαϊκῶν κατοίκων τῶν μεγαλοπόλεων, οἵτινες ἐκληρονόμησαν πάσας τὰς προόδους, ἃς ἐποίησατο τὸ ἀνθρωπίνον εἶδος, ἀπ' ὅτου ἐξῆλθε τῆς ζωώδους αὐτοῦ καταστάσεως, δηλαδὴ ἐπὶ τρεῖς ὄλας γεωλογικὰς περιόδους.

Ἡθικὰ τινὰ καὶ νοητικὰ προσόντα οἱ πιθήκοι ἔχουσι κοινὰ πρὸς τε τοὺς ἀγρίους λαοὺς καὶ πρὸς τινὰ θηλαστικὰ πεπρωκισμένα διὰ κοινωνικῶν ὁρμημάτων, ὡς οἱ κύνες, οἱ ἵπποι, οἱ ἐλέφαντες. Ὁ ἀνθρώπος ἐξημέρωσε μόνον τὰ ζῶα ἐκεῖνα, ἅτινα καὶ ἐν αὐτῇ τῇ φύσει βιοῦσι κατὰ κοινω-

νίας πολυαριθμούς ἢ ὀλιγαριθμούς. Ζῶα κοινωνικὰ ἀπαντῶσιν ἐν ἀπάσαις ταῖς ζωολογικαῖς τάξεσιν, ἐν αἷς ταῦτα κατέχουσι τὴν ὑψίστην θέσιν. Ταῦτα εἶναι οἱ μύρμηκες καὶ αἱ μέλισσαι ἐν τοῖς ἐντόμοις, οἱ ψιττακοὶ ἐν τοῖς πτηνοῖς, οἱ ἵπποι καὶ οἱ ἐλέφαντες ἐν τοῖς παχυδέρμοις, οἱ κύνες καὶ αἱ ἄρκτοι ἐν τοῖς σαρκαράγοις καὶ τέλος ὁ ἄνθρωπος.

Εἰς ἄκρον πλανῶνται οἱ νομίζοντες, ὅτι τὰ κοινωνικὰ ὁρμήματα εὐρίσκονται μᾶλλον ἀνεπτυγμένα εἰς τοὺς ἀνθρωποειδεῖς πιθήκους, ἢ εἰς πολλοὺς ἄλλους μικροτέρους πιθήκους διακρινόμενους ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐξ ἀνατομικῶν χαρακτηρισμῶν, ἀλλ' οἵτινες εἶναι ζῶα τελειότατα ἰδίᾳ διὰ τὴν δεινρόθειαν αὐτῶν ζώην.

Πράγματι οἱ μεγάλοι ἀνθρωπόμορφοι πιθήκοι, δὲν εἶναι μῆτε ἀληθεῖς πιθήκοι μῆτε ἄνθρωποι, ἀλλὰ κατέχουσι μέσον τι ἐν ἀμφοτέροις, εἶναι ὄντα ἡμιτελῆ κακῶς κατεσκευασμένα, προωρισμένα ἐν τῇ πάλῃ περὶ τῆς ὑπάρξεως νὰ παραγκωνισθῶσιν ὑπὸ διαδόχων δυναμένων νὰ ὀρθοποδήσωσιν ὡς ὁ ἄνθρωπος ἢ νὰ βαδίσωσι τετραποδητὶ καὶ ἀναρριχηθῶσιν ὡς ἀληθεῖς δεινρόδοιοι πιθήκοι.

Οἱ ἀναρριχητικοὶ πιθήκοι εἶναι κατ' ἐξοχὴν κοινωνικοὶ, ζῶσι κατ' ἀγέλας πολυαριθμοί, καὶ εὐκόλως ἐξημεροῦνται καθιστάμενοι ὠφελιμώτατοι.

Ὁ Γορίλλας τῆς δυτικῆς Ἀφρικῆς βιοῖ κατ' οἰκογενεῖας μικρὰς πατριαρχικὰς, ἐν αἷς πολλαὶ θήλειαι μετὰ τῶν τέκνων τῶν ὑπακούουσιν εἰς ἓνα καὶ μόνον ἀρκαῖον ἄρρενα. Οἱ Χιμπανταΐδες τῆς αὐτῆς χώρας ἔχουσι ταῦτα ἦθη.

Οἱ κυνοκέφαλοι καὶ ὄλοι οἱ μικροὶ κατὰ τὸ σῶμα πιθήκοι τοῦ ἀρχαίου κόσμου, καθὼς καὶ πολλοὶ ἀμερικανικοὶ βιοῦσι κατὰ πολυαριθμούς ἀγέλας, ἢ δὲ μητρικὴ στοργὴ ἣτις ὑψίσταται ζωηροτάτη ἐφ' ὅσον τὰ νεογνὰ ἔχουσι ταύτης ἀνάγκην, ἐκλείπει μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς παιδικῆς ἡλικίας.

Ἀνάλογα ἦθη παρατηρήθησαν καὶ εἰς τινὰς ἀγρίας φυλάς παρ' ὄλοις δὲ τοῖς λαοῖς ὑφίσταται ἡ παράδοσις ἐποχῆς τινος παρωχημένης καθ' ἣν οἰκογενειακοὶ δεσμοὶ δὲν ὑφίσταντο. Πολλὰ καθιστῶσι πιθανὴν τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι οὐδένα εἶχον οἰκογενειακὸν δεσμόν αἱ ἀνθρώπινοι φυλαὶ αἱ οἰκοῦσαι τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν τῆς Εὐρώπης κατὰ τὴν ἐποχὴ *Pirókerai* τοῦ τοιχορρίνου καὶ τοῦ *Μαμμουθ* καὶ κατὰ τὴν προηγουμένην ἐτι ταύτης ἐποχὴν *Ἐλέφαντος* τοῦ ἀρχαίου καὶ *Ἐλέφαντος* τοῦ μεσημβρινοῦ.

Οἱ ἀνθρωπόμορφοι πιθήκοι βιοῦσι νῦν καθ' ὁμάδας μικρὰς, κατ' οἰκογενεῖας πολυγάμους ὡς οἱ ἀθλιέστεροι τῶν ἀγρίων. Πολλὰ πειθῶσι ὅτι καὶ οἱ τρωγλοδύται τῆς Εὐρώπης κατὰ τὴν ἐπο-

χήν του Ταράνδου τον αυτόν διΐγον βιον· ἐνῶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τὴν λεγομένην τοῦ Σεντασέλ (1) κατὰ πολυαριθμούς ομάδας οἱ ἄνθρωποι κατεσκήνουν εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν. Ἄγνοοῦμεν ἂν καὶ οἱ μεγάλοι πίθηκοι δὲν ἔζων ἄλλοτε κατὰ πολυαριθμούς ἀγέλας, ὡς βιοῦσι σήμερον τὰ μικρότερα αὐτῶν εἶδη.

Αἱ μικραὶ τῶν πιθήκων κοινωνίαι, αἵτινες συνιστάσιν νῦν ὀλίγας τινὰς ἀποικίας ἐν Ἀφρικῇ καὶ Ἀσίᾳ ὁσημέραι ἐκλείπουν, ἐνῶ αἱ φυλαὶ τοῦ πεπολιτισμένου ἀνθρώπου ἐπεκτείνονται βαθμηδὸν ἐφ' ὅλης τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας. Τὸ τοιοῦτον οὐδὲν ἐνέχει τὸ παράδοξον, καθ' ὅσον καὶ τῶν ἀγριωτέρων καὶ ἀθλιωτέρων ἀνθρωπίνων φυλῶν ἐπίκειται ἡ ἐκλείψις ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς. Αὐταὶ ἐξαλείφονται ὡς ὁ κάστωρ καὶ ἡ ἄρκτος οὐχὶ ἐνεκεν ἀμέσου καταδιώξεως, ἀλλὰ διότι ὁ πεπολιτισμένος ἀνθρώπος καταλαμβάνει τὰς πεδιάδας ἐξ ὧν ἦντλον τὰ τροφίμα αὐτῶν. Ἄφ' ἑτέρου ὁ ἀνθρώπος κατάρθρωσε διὰ τῶν ἐνδματῶν, τῶν οἰκημάτων καὶ τῆς παρασκευῆς τῶν τροφίμων νὰ ζῇ εἰς πάντα τὰ κλίματα, ἐνῶ οἱ πίθηκοι δὲν δύνανται νὰ ἐπεκταθῶσι καὶ βιώσῃσι πανταχοῦ.

Οἱ ἀνθρωπόμορφοι πίθηκοι, παρατηρεῖ ὁ Οὐζῶ, δίδουν ἡμῖν τὸ ὑπόδειγμα τῶν μικρῶν ἀγρίων κοινωνιῶν, ἐνῶ οἱ μύρμηκες δεικνύουσιν ἡμῖν τὰς πολυαριθμούς βαρβάρους κοινωνίας. Αἱ μικραὶ τῶν πιθήκων ομάδες συγκρατοῦνται ὡς ἄλλοτε αἱ πατριαρχικαὶ οἰκογένειαι, διὰ τῆς ὑποταγῆς εἰς ἓνα ἀρχηγόν. Ἐκάστη ὁμάς ἓνα μόνον ἀναγνωρίζει ἀρχηγόν, ἐν ἄρρενα ἀκμαῖον, αἱ θήλειαι ἀνήκουσιν αὐτῷ, τὰ τέκνα εἰς αὐτὸν ὑπακούουσι καὶ οἱ νέοι ὑπηρετοῦσιν ὑπ' αὐτὸν μέχρι οὗ βαρυνθέντες τὴν ὑποταγὴν τὸν ἐγκαταλείψωσιν ἢ τὸν φονεύσωσιν.

Οἱ μικρότεροι ὁμοῦ πίθηκοι ζῶσιν ἐν πλήρει ἐλευθερίᾳ βίου καὶ ἔρωτος ὡς αἱ ἀγέλαι τῶν μηρυκαστικῶν καὶ τῶν κυνῶν· οὕτω βιοῦσιν αἱ ἀγέλαι τῶν κυνοκεφάλων ἐν Ἀφρικῇ καὶ τὰ πλειότερα εἶδη τῶν ἀμερικανικῶν πιθήκων. Μικηταὶ οἱ χρυσόκερκοι οἱ παρατηρηθέντες ὑπὸ τοῦ Οὐμβόλδου παρὰ τὴν μονὴν τοῦ Καρεπὴ ἦσαν τόσῳ πολυαριθμοί, ὥστε ὑπελόγησε τούτους ἀνὰ δύο χιλιάδας καθ' ἑκάστην τετραγωνικὴν λεύγαν. Οἱ πίθηκοι τῆς Σουμάτρας βαδίζουσι κατ' ἀγέλας δεινὰς ποιοῦντες λεηλασίας.

Ἄνευρίσκομεν εἰς τοὺς πιθήκους δεσμούς οἰκογενειακούς; Ἀναγκτικῶς παραδεχόμεθα τοιοῦτόν τι γινώσκοντες τὰς οἰκογενεῖας τῶν γορίλλων καὶ χιμπαντῆ, αἵτινες κατὰ γόντον ἐξ ἑνὸς καὶ μόνου ζεύγους· καὶ συγχρόνως ὑποθέτομεν ὅτι τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας συνδέουσιν αἰσθημάτων ἀγά-

πης, ἐπεὶδὴ πρὸς τὰς ἄλλας οἰκογενεῖας διακινεῖται πάντοτε ἐχθρικῶς.

Διήγησις τοῦ ἱεραποστόλου Σαβᾶζ ἀποδεικνύει τὸ μέγεθος τῆς μητρικῆς στοργῆς τῶν χιμπαντῆ: «Θήλειά τις, λέγει, εὐρίσκειτο ἐπὶ δένδρου, ὅτε παρετήρησαν ταύτην μετὰ τοῦ ἄρρενος καὶ δύο νεογνῶν διαφόρου φύλου. Ἀμέσως κατήλθε τάχιστα μετὰ τοῦ ἄρρενος καὶ τοῦ θήλεος νεογνοῦ ὅπως κρυβῆ ἐν τῷ πυκνῷ τοῦ δάσους. Ἐπειδὴ ὁμοῦ ὁ νεαρὸς ἄρρην ἔμενε, ἐπανήλθεν ἀμέσως εἰς βοήθειάν του. Ἀνερχιχθή καὶ ἔλαβεν αὐτὸν εἰς τοὺς βραχίονας. Τότε ὁμοῦ ἐφρονεῖθη διὰ σφαίρας διελευσῆς τὴν καρδίαν αὐτῆς καὶ πληγώσασης τὸ τέκνον εἰς τὸν πῆχυν τοῦ βραχίονος.»

Ὁ Οὐζῶ πρὸς τὸ γεγονός τοῦτο συγκρίνει τὴν ἀδιαφορίαν ἣν ἐπεδείξατο γυνὴ τις ἐκ νέας Ζηλανθίας κατὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ υἱοῦ της μετὰ τοῦ θαλασσοπόρου Κούκ, καίτοι οὗτος ἔκαμε ταύτην γνωστὸν ὅτι οὐδέποτε θὰ ἐπανήρχετο.

Ἡ πατρικὴ στοργὴ ἐκδηλοῦται ἐπίσης εἰς τοὺς πιθήκους; Ἰχνη ταύτης ἀνευρίσκει ὁ Οὐζῶ ἐξετάζων πῶς οἱ γηραιοὶ ἀνθρωποειδεῖς προστατεύουσι τὴν οἰκογένειαν ἣς τινος εἶναι ἀρχηγοί.

Ἐπίσταται ὁμοῦ πατρικὴ στοργὴ παρ' ἄπασι τοῖς ἀνθρώποις; Ἡ ἀπάντησις δύναται νὰ εἶναι καθαρῶς ἀρνητικὴ. Ὑπάρχουσι πολυαριθμοὶ φυλαὶ ἐν αἷς οἱ πατέρες δὲν ἀναγνωρίζουσι μήτε τὰ ἴδια αὐτῶν τέκνα, ἐν αἷς τὰ ὀνόματα μεταδίδονται ἀπὸ τῶν γυναικῶν καὶ ἐν αἷς κληρονομοῦ τοῦ πατρὸς εἶναι τὰ τέκνα τῆς ἀδελφῆς του. Δικαίως λοιπὸν ὁ Οὐζῶ ἐπιλέγει ὅτι παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ τὸ αἶσθημα τῆς πατρικῆς στοργῆς δὲν διακρίνει τὸ ἀνθρώπινον εἶδος.

Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν μητρικὴν στοργὴν, τοιαύτην ἔχουσι ἅπαντα τὰ θηλαστικὰ καὶ τὰ πτηνὰ καὶ τὰ ἔρπετα ἀκόμη. Πατρικὴν στοργὴν ἔχουσι καὶ οἱ ἰχθύες, ἰδίως οἱ τοῦ γένους *Γαστροστόσει* (ἰχθύες τῶν γλυκῶν ὑδάτων). Εἰς δὲ τὰ ἔντομα μητρικῆς στοργῆς ἐλαττήρια παρατηροῦμεν εἰς τὰς στείρας θηλείας τῶν ὑμενοπτεράων.

Εἰς τινὰς μονογάμους πιθήκους ἀνευρίσκομεν παραδείγματα συζυγικοῦ ἔρωτος. Τοιοῦτοι πίθηκοι εἶναι οἱ μικροὶ ἀμερικανικοὶ πίθηκοι Ἰακχοι, τῶν ὁποίων ἐνῶ αἱ θήλειαι ἐλαχίστην κέκτηνται μητρικὴν στοργὴν, ἡ πατρικὴ στοργὴ ὑφίσταται λίαν ἀνεπτυγμένη εἰς τοὺς ἄρρενας. Θὰ ἴδωμεν πῶς ἡ θήλεια τοιοῦτου τινὸς πιθήκου βαρυνομένη νὰ φέρῃ εἰς τὰ ἀγκάλας της τὸ τέκνον καλεῖ τὸν ἄρρην νὰ λάβῃ τοῦτο καὶ τὸ περιποιηθῇ.

Ὅτε ἐν τῷ φυσιολογικῷ κήπῳ τῶν Παρισίων ἀπέθανεν Ἰακχὸς τις ὁ ἐπιζῶν σύζυγος διετίλει ἀπαρηγόρητος. Ἐθώπευσεν ἐπὶ μακρὸν τὸ στόμα τῆς συντρόφου του, ἀφοῦ δὲ ἐπέστη περὶ τοῦ θανάτου ἔθετο τὴν χεῖρα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ παρέμενεν ἀκίνητος, ἀποποιούμενος τροφήν μέχρι οὗ καὶ αὐτὸς ἀπέθανε.

Μακάκος ὁ Σιληνὸς τῶν Ἰνδιῶν μίαν καὶ μόνην ἔχει σύζυγον διατελῶν ταύτη πιστὸς μέχρι τοῦ θανάτου.

Κατηγοροῦσι τοὺς ἀνθρωπομόρφους πιθήκους ὅτι ἀρπάζουσι τέκνα καὶ φυλάττουσιν ἐντὸς τῶν δασῶν γυναικῆς Μαλαισίας καὶ Αἰθιοπίδας. Καίτοι ὁ Σεβᾶζ ἀρνεῖται ὅτι ὁ Γορίλλας ἀρπάζει γυναῖκας, εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ θεὰ γυναικῶν διεγείρει αὐτοῖς ἐρωτικὰς ὁρμὰς.

Γεγονός τι συμβᾶν ἐν τῷ φυσιολογικῷ κήπῳ τῶν Παρισίων, ὅπερ διηγεῖται ὁ Μποατάρ, ἀποδεικνύει ὅποια αἰσθημάτων διεγείρουσιν εἰς τοὺς πιθήκους αἱ γυναῖκες.

Κυνοκέφαλός τις διέφυγε τοῦ θηριοτροφείου καὶ ἐπλήρωσεν ἓνα τῶν φυλάκων οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ πλησιάσῃ αὐτόν. Ἡ κόρη τοῦ φύλακος ἥτις ἐγνώριζε τὴν ἀγάπην τοῦ πιθήκου πρὸς αὐτὴν ἔτρεξεν ἀπὸ τοῦ ἀντιθέτου μέρους τοῦ κλωβοῦ καὶ εἶπεν εἰς παιδίον τι εὐρισκόμενον ἐκεῖ νὰ τὴν φιλήσῃ. Τοῦτο ἴδων ὁ πίθηκος, φοβερὰν ἐξέβαλε κραυγὴν καὶ ὄρμησεν ἐν τῷ κλωβῷ ἵνα δῆξῃ διὰ μέσου τῶν κιγκλίδων τὸν διεγείραντα τὴν ζηλοτυπίαν του.

Ἐκ τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐπιθεωρήσεως.

(Ἐπεται συνέχεια.)

... Α

ΠΟΘΕΝ ΠΡΟΕΡΧΕΤΑΙ ΤΟ ΚΑΚΟΝ

Ἐρημίτης ἔζη ἐν τῷ δάσει, μὴ φοβούμενος τὰ ἄγρια θηρία. Ὁ ἐρημίτης καὶ τὰ ἀγρίμια συνδιελέγοντο καὶ συνεννοοῦντο.

Ἡμέραν τινὰ ὁ ἐρημίτης ἦτο ἐξηπλωμένος ὑπὸ δένδρον· ἐκεῖ δὲ συνῆλθον ὅπως διανυκτερεύσῃ εἰς κόραξ, μία περιστέρα, μία ἔλαφος καὶ εἰς ὄφις. Τὰ ζῶα ταῦτα ἤρχισαν συζητοῦντα περὶ τῆς αἰτίας τοῦ ἐπὶ τοῦ κόσμου κακοῦ.

Ὁ κόραξ ἔλεγε:

— Ἀπὸ τὴν πείναν προέρχεται τὸ κακόν. Ὅταν κανεὶς τρώγῃ καὶ χορταίνῃ, καὶ μένη ἐπὶ ἐνὸς δένδρου κρᾶζων, ὅλα τῷ φαίνονται ὠραῖα, καὶ καλὰ. Ἄλλ' ἂν μείνῃ δύο ἡμέρας νῆστις, δὲν θὰ ἔχῃ ὄρεξιν οὔτε νὰ ἴδῃ τὴν φύσιν. Θὰ εἶνε ἀνήσυχος, δὲν θὰ εἰμπορῇ νὰ μείνῃ εἰς τὴν θέσιν του· ἅμα ἐν τεμάχιον κρέατος εἰ καὶ χειρότερον ἀκόμη φανῇ ἐνώπιόν του, ῥίπτεται ἐπ' αὐτὸ χωρὶς νὰ σκεφθῇ. Ματαίως τὸν κτυποῦν μὲ ξύλον, ἢ τοῦ ῥίπτουν πέτρας. Σκύλοι ἢ λύκοι ματαίως ἀρπάζουσι τὴν τροφήν ἀπὸ τὸ στόμα του· δὲν τὴν ἀφίνει. Πόσους τοῦ γένους μας θανατῶναι ἡ πείνα! Ἀπὸ τὴν πείναν προέρχεται ὅλον τὸ κακόν.

Ἡ περιστέρα ἔλεγε:

— Κατὰ τὴν γνώμην μου, τὸ κακόν δὲν προέρχεται ἀπὸ τὴν πείναν, ἀλλ' ἀπὸ τὸν ἔρωτα.

Ἄν ἐζῶμεν μόνον, δὲν θὰ ὑπερέφομεν τόσον πολὺ, τοῦλάχιστον θὰ ὑπερέφομεν μόνον. Ἐν ᾧ ζῶμεν πάντα κατὰ ζεύγη, καὶ ἀγαπῶμεν τόσον πολὺ τὴν συντροφὴν μας, ὥστε δὲν εἰμποροῦμεν νὰ εὐρωμεν ἡσυχίαν, μόνον αὐτὴν συλλογίζομεθα: «Ἐφαγε; Μήπως κρούει;» Καὶ ὅταν ἀπομακρύνεται ὀλίγον, φοβερὰ ἀνησυχία μᾶς καταλαμβάνει. Μᾶς βασανίζει ἡ ὑπόψια μήπως τὴν κατεσπάραξε κανεὶς γύψ ἢ μήπως τὴν συνέλαβαν οἱ ἄνθρωποι. Καὶ ἀρχίζομεν νὰ τὴν ἀναζητῶμεν, καὶ πίπτομεν ἡμεῖς εἰς τοὺς ὄνυχας γυπὸς τινος, ἢ εἰς τὸ δίκτυον ἐνὸς ἀνθρώπου. Καὶ ἂν ἐχάθη ἡ συντροφὴ μας δὲν τρώγομεν πλέον, δὲν πίνομεν πλέον, τὴν ζητοῦμεν μόνον καὶ κλαίομεν. Πόσοι ἀπὸ ἡμᾶς ἀποθνήσκουσι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον! Ὅλον τὸ κακὸν προέρχεται ὄχι ἀπὸ τὴν πείναν, ἀλλ' ἀπὸ τὸν ἔρωτα.

Ὁ ὄφις ἔλεγε:

— Ὅχι, τὸ κακόν δὲν προέρχεται οὔτε ἀπὸ τὴν πείναν, οὔτε ἀπὸ τὸν ἔρωτα, ἀλλ' ἀπὸ τὴν κακεντρέχειαν. Ἄν ἐζῶμεν ἡσυχίαν, ἂν δὲν ἐζητοῦμεν φιλονεικίας, ὅλα θὰ ἦσαν πολὺ καλὰ· ἐν ᾧ ἅμα ἐν πρᾶγμα δὲν γίνῃ ὅπως τὸ ἐπιθυμοῦμεν, θυμόνομεν καὶ ὅλα μᾶς φαίνονται ἀνάποδα. Ἄλλο δὲν σκεπτόμεθα παρὰ πῶς νὰ ξεθυμάνωμεν τὸν θυμόν μας εἰς κάποιον. Καὶ τότε μανιώδεις συρίζομεν καὶ συστροφόμεθα καὶ ζητοῦμεν νὰ δαγκάσωμεν ὅποιον εὐρωμεν ἐμπρὸς μας. Καὶ δὲν λυπούμεθα πλέον κανένα· καὶ εἴμεθα ἱκανοὶ νὰ δαγκάσωμεν τὸν πατέρα μας καὶ τὴν μητέρα μας, εἴμεθα ἱκανοὶ νὰ φαγωθῶμεν μόνον μας, καὶ ἡ μανία μας μᾶς ἐξολοθρεύει ἐπὶ τέλους. Ὅλον τὸ κακόν προέρχεται ἀπὸ τὴν κακεντρέχειαν.

Ἡ ἔλαφος ἔλεγε:

— Ὅχι, οὔτε ἀπὸ τὴν κακίαν, οὔτε ἀπὸ τὸν ἔρωτα, οὔτε ἀπὸ τὴν πείναν προέρχεται τὸ κακόν, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν φόβον. Ἄν ἦτο δυνατόν νὰ μὴ φοβώμεθα, ὅλα θὰ ἦσαν καλὰ. Οἱ πόδες μας εἶνε ἐλαφροὶ καὶ τρέχομεν πολὺ καὶ εἴμεθα βωμαλίοι. Κατὰ τῶν μικρῶν ζῶων ὑπερασπιζόμεθα μὲ τὰ κέρατά μας· κατὰ τῶν μεγάλων μὲ τὴν ὠκυποδιάν μας. Ἄλλὰ δὲν ἠμποροῦμεν νὰ μὴ φοβώμεθα. Κλάδος τις τρίζει εἰς τὸ δάσος, ἐν φύλλον κινεῖται, τρέμομεν σύσσωμοι· ἡ καρδία μας κτυπᾷ δυνατὰ ὡς νὰ ἐμελλε νὰ τιναχθῇ ἔξω ἀπὸ τὸ στήθος, καὶ τρέχομεν, πετώμεν ὡς βέλη. Ἄλλοτε περᾷ λαγὸς τις, ἐν πτηνὸν κινεῖ τὰς πτέρυγας του, μικρὸν κάρφος πίπτει· νομίζομεν ὅτι μᾶς καταδιώκει ἄγριον θηρίον καὶ τότε τρέχομεν ἀκριβῶς πρὸς τὸν κίνδυνον. Ὅτε μὲν διὰ νὰ ἀποφύγωμεν ἓνα σκύλον εὐρισκόμεθα ἐμπρὸς ἐνὸς κυνηγοῦ, ὅτε δὲ καταφοβισμένοι τρέχομεν, χωρὶς νὰ ἠξυρόμεν ποῦ, κάμνομεν ἐν πῆδημα, καὶ πίπτομεν εἰς ἓνα κρημνόν, ὅπου εὐρίσκομεν τὸν θάνατον. Κοιμώμεθα μὲ τὸν ἓνα ὀφθαλμόν, πάντοτε ἀνήσυχτοι, πάντοτε περίτρομοι.

(1) Saint-Acheul εἶναι μικρὸν χωρίον παρὰ τὴν Ἀμιένην τῆς Γαλλίας, ἐν ᾧ ἀνεκαλύφθησαν παμπληθῆ ἐργαλεῖα τοῦ προϊστορικοῦ ἀνθρώπου. Σημ. Μ.

Δὲν εὐρίσκομεν ἡσυχίαν. Ὅλον τὸ κακὸν προέρχεται ἀπὸ τὸν φόβον.

Τότε ὁ ἐρημίτης εἶπε :

— Οὔτε ἀπὸ τὴν πείναν, οὔτε ἀπὸ τὸν ἔρωτα, οὔτε ἀπὸ τὴν κκεντρέχειαν, οὔτε ἀπὸ τὸν φόβον προέρχονται ὅλαι αἱ δυστυχίαι μας, ἀλλ' ἀπὸ τὴν ἰδίαν φύσιν μας προέρχεται τὸ κακὸν· διότι αὕτη γεννᾷ καὶ τὴν πείναν, καὶ τὸν ἔρωτα, καὶ τὴν κκεντρέχειαν καὶ τὸν φόβον.

Λέων Τολστόϊ.

ΣΗΜΕΩΣΕΙΣ

Ἐταιρεία τις ἐπιστημονικὴ ἐν Οὐαλλίᾳ ἐρευνήσασα τὰ σπῆλαια καὶ ἄντρα αὐτῆς εὗρεν ἔχνη τοῦ ἀνθρώπου ἀναγκύμενα εἰς χρόνους καταπληκτικῶς ἀπωτάτους. Κατὰ τὸν ὑπολογισμόν τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης ὁ ἀνθρώπος ἔζη αὐτόθι· πρὸ 240,000 ἐτῶν. Ἐὰν δὲ στηριζόμενοι ἐπὶ τῆς κοινῆς καὶ ἐτραλμένης γνώμης ὅτι ὁ ἀνθρώπος ὑπάρχει ἐπὶ τῆς γῆς πρὸ 6—7 χιλιάδων ἐτῶν θεωρήσωμεν ὡς μετρίαν τὴν πρόδον τῆς ἀνθρωπότητος, πόσον δὲν θέλομεν ἐκπλαγῆ μανθάνοντες ὅτι οἱ πρόγονοι ἡμῶν πρὸ ἐτῶν 240,000 ὑπάρχοντες ἐπὶ τῆς γῆς, ἐπὶ μακρὸν μακρότατον χρόνον οὐδὲλως ἢ ἐλάχιστα μόνον συνετέλεσαν εἰς ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ;

Ὁ ἀμερικανὸς φυσιοδίφης Maclok περιηγηθεὶς τελευταῖον τὰς χώρας τοῦ νέου Μεξικίου, τοῦ Ἀριζόνης καὶ τμήματος τοῦ Παλαιοῦ Μεξικίου ἀνεκάλυψε ἀνταγωνιστὴν τῆς μελίσης δεινόν, ἄγνωστον μέχρι τοῦδε, ἦτοι νέον γένος μυρμηκῶν. Οἱ μύρμηκες οὗτοι ὁμοιάζουσιν ἐντελῶς πρὸς τοὺς ἡμετέρους κατὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ σώματος, εἶνε ὁμοῦς ἰκανῶς μεγαλύτεροι τούτων. Ἡ ὀπισθία χώρα τοῦ σώματός των ἐκδύζει μέλι, κατὰ τὴν εὐγενεστίαν οὐδαμῶς ὑποδεέστερον τοῦ καλλιτέρου εὐρωπαϊκοῦ. Τὸ μέλι τοῦτο οἱ ἐγχώριοι ἐξάγουσι διὰ πίεσεως τῶν ἐντόμων, 900 δὲ—930 μύρμηκες παρέχουσιν ἡμῖν χιλιόγραμμον μελίτος.

Περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἱερῶν τῆς Ρωσσίας ὁ «Osservatore Romano» δημοσιεύει τὰς ἐξῆς στατιστικὰς πληροφορίας ληφθεῖσας ἐξ ἐπισήμων πηγῶν. Ὁ ρωσσικὸς κλήρος ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν μητροπολιτῶν, 15 ἀρχιεπισκόπων, 75 ἐπισκόπων. Μοναστήρια ἀνδρῶν ὑπάρχουσι 380 περιέχοντα 10,879 μοναχοὺς, γυναικῶν 171 περιέχοντα 17,907 μοναχάς. Ὁ κατώτερος κλήρος συνίσταται ἐξ 84,974 προσώπων διανεμημένων κατὰ διαφόρους βαθμούς. Τὸ κράτος δαπνᾷ διὰ μὲν τὴν ἐν γένει ἐκπαίδευσιν 6 ἑκατομμύρια ρουβλίων, διὰ δὲ τὴν ἐκκλησίαν ἐν καὶ ἡμῖν ἑκατομμύριον. Πλὴν τούτου δὲ ὑπάρχει καὶ ἀποθεματικὸν κεφάλαιον 4 ἑκατομμυρίων πρὸς χρῆσιν τοῦ κλήρου.

Μελετᾶται νὰ γείνη ἐν Βρυξέλλαις ἐν ἔτει 1886 διεθνὴς ἐκθεσις πολεμικοῦ ὕλικου. Ἐν ταύτῃ ἐκτεθήσονται πάντα τὰ ὄπλα, ὧν γίνεται σήμερον χρῆσις ἐν τοῖς κατὰ ξηρὴν καὶ κατὰ θάλασσαν πολέμοις, εἶον τυφέκια, καρβίναι, πιστόλαι, ρεβόλβερ, πυροβόλα, μυδραλιοβόλοι, νάρκαι κλπ. Ἐν ἐτέρῳ τμή-

ματι θὰ ἐκτεθῶσι παλαιότερα ὄπλα, κατὰ τὴν ἱστορικὴν. Ἐν τρίτῳ τμήματι θὰ ὑπάρχωσιν ἔργα τοῦ μηχανικοῦ, ἰδίως ὄχυρωματικά, καὶ ἐν τετάρτῳ θὰ ἐκτεθῶσιν εἰκόνες μαχῶν καὶ μεγάλων στρατηγῶν, Περιεργότατη ἐν τῇ ἐκθέσει ἐκείνῃ ἔσται μεγάλη γέφυρα, κτεσκευασμένη ἐκ πολεμικοῦ ὕλικου, καὶ διηκουσα ἀπὸ τοῦ ἐνδὸς ἄκρου τῶν οἰκοδομημάτων τῆς ἐκθέσεως εἰς τὸ ἔτερον.

Ἡ πατρίς τοῦ τηλεφώνου, τῶν ραπτικῶν μηχανῶν καὶ ἄλλων τεραστῶν ἐφευρέσεων, Ἀμερικὴ, παρασκευάζεται νὰ καταπλήξῃ τὸν κόσμον διὰ τῆς ναυπηγήσεως ἀτμοπλοίου, ἐξαισίου τὸ μέγεθος. Ὁ καθηγητῆς καὶ μηχανικὸς Θεόρπτιων ἀνήγγειλεν ὅτι, ἀντὶ ἐλίγων ἑκατομμυρίων, θὰ ἠδύνατο νὰ ναυπηγήσῃ ἀτμόπλουον, μέλλον νὰ διανύῃ ὡς οἱ σιδηρόδρομοι 75 χιλιάμετρα καθ' ὄραν καὶ νὰ μεταφέρῃ ἐπιδάτας ἐκ τοῦ παλαιοῦ εἰς τὸν νέον κόσμον καὶ τανάπαλιν ἐντὸς 3 1/2 ἡμερῶν. Ὁ μεγαλοπράγμων Βορειοαμερικανός, ὁρμώμενος ἐκ τῆς ἀρχῆς ὅτι ἡ ταχύτης πλοίου τινὸς αὐξάνεται κατὰ λόγον τοῦ μήκους αὐτοῦ, φρονεῖ ἢ ὀρθότερον ἴσως εἰπεῖν φαντάζεται ὅτι δύναται νὰ ναυπηγήσῃ ἀτμόπλουον μήκους 800 (τὸ παμμέγιστον τῶν ἀτμοπλοίων, ὁ Μέγας Ἀνατολικὸς ἔχει μήκος 680 ποδῶν!) πλάτους 80 καὶ χωρητικότητος 38,000 τόνων. Εἰς τὸ μυθῶδες τοῦτο μέγεθος προστίθεται καὶ ἡ μυθώδης δύναμις 250 χιλιάδων ἵππων, ἦτις θὰ καταναλίσκη καθ' ὄραν 3500 τόνους ἀνθράκων! Ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μεταβιβάξῃται τοιαύτη τις δύναμις ἐπὶ τῶν ἐλίκων; Ὁ καθηγητῆς Θεόρπτιων φρονεῖ σπουδαίως ὅτι τὸ πρῶγμα δὲν εἶναι δυσκατόρθωτον, ἀμφιβάλλεται ὅμως ἂν θὰ εὐρεθῶσι τὰ ἀπαιτούμενα ἑκατομμύρια πρὸς ναυπηγήσιν τοῦ παμμεγέθους πλοίου, ὅπερ ἐπὶ τέλους ἐνδέχεται νὰ διαψεύσῃ τὰς προσδοκίας τοῦ μεγάλου φρονος ἐφευρετοῦ.

Ἐν τῇ μικρᾷ πόλει Walsal ἐν Ἀγγλίᾳ ἐγένοντο τ' ἀποκαλυπτῆρια τοῦ μνημεῖου τῆς Δωροθέας Wyndlow Pattison, τῆς πρώτης μετὰ τὰς βασιλείσσης γυναικὸς ἐν Ἀγγλίᾳ ἢς ἀνεγείρεται μνημεῖον. Ἡ περὶ ἧς ἡ τιμὴ αὐτῆς γυνή, γνωστὴ ἐν Ἀγγλίᾳ ὡς «ἀδελφὴ Δόρα» ἦτο ἰδρυτῆς τοῦ Kaitage—Hospital ἐν Walsal καὶ ἀφιέρωσεν ὅλον αὐτῆς τὸν βίον εἰς θεραπείαν καὶ ἀνακούφισιν τῶν πτωχῶν καὶ τῶν ἀσθενῶν.

Ὁ λοχαγὸς Π. εἶς τινα στρατιώτην.
— Βρὲ πόσον καιρὸ τὰ φορεῖς αὐτὰ τὰ παπούτσια;
Στρατιώτης. — Τρεῖς μῆνες, Κύριε Λοχαγέ.
Λοχαγός. — Βλέπεις λοιπὸν τί κατελάνος εἶσαι; Βρὲ ἢ ἀγελάδω φοροῦσε τὸ περὶ αὐτὸ ὡς ποῦ πέθανε, καὶ σὺ τὸ χάλασες ἕξ τρεῖς μῆνες;

Ἐν ἀμάξῃ:

— Γιατί, μπαμπά, ἐστάθηκε ἡ καρότσα;
— Γιὰ νὰ πληρώσωμε τὸ δημοτικὸν φόρο, παιδί μου.
— Πληρώνουνε φόρο καὶ ὅταν ἡ καρότσα εἶνε ἄδειαν;
— Δὲν ξέρω, παιδί μου' μὲ ἄδειαν καρότσα δὲν ἐπῆγα ποτὲ μου.